

Proenvironmentální postoje a chování žáků vybraných středních odborných škol

Bakalářská práce

**Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Marie Horáčková, Ph.D.**

**Vypracovala:
Ing. Eva Stehnová**

Brno 2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Ing. Eva Stehnová**
Studijní program: Specializace v pedagogice
Obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku
Název tématu: **Proenvironmentální postoje a chování žáků vybraných středních odborných škol**
Rozsah práce: 40

Zásady pro vypracování:

1. Seznámení s problematikou, vyhledání odborných literárních zdrojů a pramenů
2. Stanovení cílů a vytvoření metodiky
3. Zpracování teoretických východisek, uskutečnění průzkumných šetření.
4. Zpracování vlastního textu bakalářské práce.

Seznam odborné literatury:

1. ČINČERA, J. *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům*. Brno: Paido, 2007. 116 s. ISBN 978-80-7315-147-8.
2. HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21.století*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 158 s. ISBN 80-210-3750-4.
3. LAŠTŮVKA, Z. – KREJČOVÁ, P. *Ekologie*. 1. vyd. Brno: Konvoj, 2000. 184 s. ISBN 80-85615-93-2.
4. SKÝBOVÁ, M. *Etika a příroda : proč brát morální ohledy na přírodu?*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011. 193 s. ISBN 978-80-87378-80-9.
5. SOKOLÍČKOVÁ, Z. *Člověk v pokorném závazku vůči světu : studie z ekologické etiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. 246 s. ISBN 978-80-7465-042-0.

Datum zadání bakalářské práce: květen 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2016

L. S.

Eva Stehnová

Ing. Eva Stehnová
Autorka práce

Marie Horáčková

Ing. Marie Horáčková, Ph.D.
Vedoucí práce

Dana Linhartová

doc. PhDr. Dana Linhartová, CSc.
Garantka studijního programu

Dana Linhartová

doc. PhDr. Dana Linhartová, CSc.
Ředitelka vysokoškolského ústavu

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Proenvironmentální postoje a chování žáků vybraných středních odborných škol** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 27.5.2016

Ráda bych poděkovala paní Ing. Marii Horáčkové, Ph.D. za cenné rady, konzultace, vstřícnost a připomínky při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala i své rodině za podporu při studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá environmentálními postoji a deklarovaným chováním žáků vybraných středních odborných škol. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Cílem teoretické části bylo na základě odborných zdrojů provést shrnutí zkoumané problematiky. Cílem praktické části bylo zjistit, jaké postoje zaujímají žáci na středních odborných školách k environmentální problematice. Dalším cílem je zjištění, zda jejich jednání je v souladu s deklarovanými postoji. Metodou praktické části je dotazování s technikou dotazníku, který je založen na Likertově škále. Dotazníky byly administrovány na dvě střední odborné školy. Jednalo se o školu s environmentální profilací a bez environmentální profilace. V závěru práce je provedeno zhodnocení výsledků průzkumu a uvedeno doporučení pro pedagogickou praxi. Žáci obou škol zaujímají k environmentální problematice proenvironmentální postoj. Chování žáků vybraných škol není vždy v souladu s deklarovanými proenvironmentálními postoji.

Klíčová slova

Proenvironmentální postoje, proenvironmentální chování, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, biocentrismus, antropocentrismus.

Abstract

This thesis deals with the environmental attitudes and declared behavior of pupils of selected secondary technical schools. This work is divided into theoretical and practical part. The aim of the theoretical part was based on technical sources to make a summary of examined issues. The aim of practical part was to find out what pupils attitude in secondary technical schools for environmental issues. Another aim is to determine whether their conduct is consistent with the declared positions. Questioning a questionnaire technique is main method of practical part in this thesis. The questionnaire is based on the Likert scale. Questionnaires were administered at two secondary technical schools. It was a school with environmental profiling and without environmental profiling. Evaluation results survey is carried out and recommendations for educational practice is stated in the end of this thesis. Pupils from both schools occupy proenvironmental attitude on environmental issues. Behavior of students from selected schools aren't in line with the declared proenvironmental attitudes.

Keyword

Proenvironmental attitudes, proenvironmental behaviour, environmental education and awareness, biocentrism, anthropocentrism.

Obsah

1	Úvod	15
2	Cíle bakalářské práce	16
2.1	Cíle teoretické části práce	16
2.2	Cíle praktické části práce	16
3	Materiál a metodika zpracování	17
3.1	Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	17
3.2	Materiál a metodika zpracování praktické části práce	17
4	Současný stav řešené problematiky	18
4.1	Environmentální vzdělávání a výchova.....	18
4.2	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO)	18
4.2.1	EVVO v českých školách	19
4.3	Ekologie.....	20
4.4	Vymezení a vznik antropocentrismu a biocentrismu	22
4.4.1	Antropocentrismus – antropocentrický přístup.....	22
4.4.2	Biocentrismus – biocentrický přístup.....	23
4.4.3	Antropocentrismus a biocentrismus v každodenním životě	24
4.5	Postoje	25
4.5.1	Proenvironmentální postoje.....	27
4.6	Proenvironmentální chování.....	27
5	Praktická část a výsledky práce	29
5.1	Charakteristika vybraných škol.....	29
5.2	Dotazníkové šetření	29
5.3	Interpretace výsledků.....	30
6	Diskuze	64
7	Doporučení pro pedagogickou praxi	67

8	Závěr	69
9	Seznam použité literatury	71
A	Dotazník	75
B	Ukázka dotazníku ze školy s environmentální profilací	77
C	Ukázka dotazníku ze školy bez environmentální profilace	79

Seznam obrázků

Obr. 1	Ekologická katastrofa	30
Obr. 2	Poškození životního prostředí	31
Obr. 3	Lidé jako vládci přírody	32
Obr. 4	Právo upravovat přírodní prostředí	33
Obr. 5	Neobyvatelná Země	34
Obr. 6	Katastrofální dopady lidských zásahů	35
Obr. 7	Podřízenost přírodním zákonům	36
Obr. 8	Rovnováha přírody	37
Obr. 9	Ekologická krize	38
Obr. 10	Země jako „Kosmická loď“	39
Obr. 11	Práva zvířat a lidí	40
Obr. 12	Vztah k místu, kde žijí	41
Obr. 13	Vzdálené ekologické problémy	42
Obr. 14	Morální závazky budoucím generacím	43
Obr. 15	Přírodní zdroje a jejich využívání	44
Obr. 16	Chování žáků	45
Obr. 17	Podpis petice	46
Obr. 18	Účast na protestní akci	47
Obr. 19	Plán zúčastnit se ekologické aktivity	48

Obr. 20	Rozšiřování ekologický informací	49
Obr. 21	Pobyt v přírodě ve svém okolí	50
Obr. 22	Pobyt v přírodě jiné země	51
Obr. 23	Publikace o životním prostředí	52
Obr. 24	Finanční příspěvek na životní prostředí	53
Obr. 25	Finanční příspěvek na charitu	54
Obr. 26	Podpis petice	55
Obr. 27	Koupě výrobku s ekoznačkou	56
Obr. 28	Koupě dražšího výrobku šetrnějšího k životnímu prostředí	57
Obr. 29	Třídění odpadu	58
Obr. 30	Právo na informace	59
Obr. 31	Jízda automobilem při smogové situaci	60
Obr. 32	Environmentální aktivity v obchodních řetězcích	61
Obr. 33	Návštěva agroturistického zařízení	62

Seznam tabulek

Tab. 1	Ekologická katastrofa - počty žáků a procentuální zastoupení	30
Tab. 2	Poškození životního prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení	31
Tab. 3	Lidé jako vládci přírody - počty žáků a procentuální zastoupení	32
Tab. 4	Právo upravovat přírodní prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení	33
Tab. 5	Neobyvatelná Země - počty žáků a procentuální zastoupení	34
Tab. 6	Katastrofální dopady lidských zásahů - počty žáků a procentuální zastoupení	35
Tab. 7	Podřízenost přírodním zákonům - počty žáků a procentuální zastoupení	36
Tab. 8	Rovnováha přírody - počty žáků a procentuální zastoupení	37
Tab. 9	Ekologická krize - počty žáků a procentuální zastoupení	38
Tab. 10	Země jako „Kosmická lod“ - počty žáků a procentuální zastoupení	39
Tab. 11	Práva zvířat a lidí - počty žáků a procentuální zastoupení	40
Tab. 12	Místo kde žiji - počty žáků a procentuální zastoupení	41
Tab. 13	Vzdálené ekologické problémy - počty žáků a procentuální zastoupení	42
Tab. 14	Morální závazky budoucím generacím - počty žáků a procentuální zastoupení	43
Tab. 15	Přírodní zdroje a jejich využívání - počty žáků a procentuální zastoupení	44

Tab. 16	Chování žáků - počty žáků a procentuální zastoupení	45
Tab. 17	Podpis petice - počty žáků a procentuální zastoupení	46
Tab. 18	Účast na protestní akci- počty žáků a procentuální zastoupení	47
Tab. 19	Plán zúčastnit se akce - počty žáků a procentuální zastoupení	48
Tab. 20	Rozšiřování informací - počty žáků a procentuální zastoupení	49
Tab. 21	Pobyt v přírodě ve svém okolí - počty žáků a procentuální zastoupení	50
Tab. 22	Pobyt v přírodě jiné země - počty žáků a procentuální zastoupení	51
Tab. 23	Publikace o životním prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení	52
Tab. 24	Finanční příspěvek na životní prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení	53
Tab. 25	Finanční příspěvek na charitu - počty žáků a procentuální zastoupení	54
Tab. 26	Podpis petice - počty žáků a procentuální zastoupení	55
Tab. 27	Koupě výrobku s ekoznačkou - počty žáků a procentuální zastoupení	56
Tab. 28	Koupě dražšího výrobku šetrnějšího k životnímu prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení	57
Tab. 29	Třídění odpadu - počty žáků a procentuální zastoupení	58
Tab. 30	Právo na informace - počty žáků a procentuální zastoupení	59
Tab. 31	Jízda automobilem při smogové situaci - počty žáků a procentuální zastoupení	60

Tab. 32	Environmentální aktivity v obchodních řetězcích- počty žáků a procentuální zastoupení	61
Tab. 33	Návštěva agroturistického zařízení - počty žáků a procentuální zastoupení	62

1 Úvod

Erazim Kohák ve své knize Zelená svatozář píše: „Všechny dostupné ukazatele naznačují, že lidstvo svým jednáním drasticky narušuje schopnost biosféry vyrovnávat lidské zásahy a udržovat prostředí vhodné pro lidský druh života. Příroda se nezměnila – je dál tím, čím byla ve svém vývoji po tisíce milionů let. Nezměnil se ani přístup k přírodě: chováme se dál zcela podle „kovbojské“ etiky, zajímáme se jen o svá přání a bohorovně se nezajímáme o následky našeho konání, jako se automobilista nezajímá o dopad svých výfukových exhalátů na město, lidi či přírodu (1998, s. 16). Nezměnila se příroda a nezměnila se naše tradiční „kovbojská“ etika. Změnili jsme se my, lidé, a to ve třech zásadních ohledech. Po celá tisíciletí jsme byli nepočtení, skromní a bezmocní. V posledních třech staletích jsme se stali nečekaně mocní, neuvěřitelně nároční a nepředstavitelně početní (1998, s. 18).“

Lidská společnost a jednání lidí se v dnešní době neohlíží na škody, které způsobují na přírodě nebo lidském zdraví. Dnes je na prvním místě zisk, luxus, bezstarostnost a úspěch. Lidé berou přírodu jako zdroj, ze kterého mohou neomezeně čerpat a neuvědomují si, že zásoba zdrojů je velmi omezená a nejedná se o nekonečný zdroj peněz. Tímto chováním jsou ohroženy budoucí generace, které již nebudou moci toto poškození zvrátit. Také se může jednoho dne stát, že lidstvo vymře vlastním zaviněním. Tomuto sobeckému jednání se můžeme snažit předejít pomocí environmentální výchovy, vzdělávání a osvětou na školách u žáků všech věkových skupin. Stav přírody se stále zhoršuje, ubývá každodenně obrovské množství přírodních zdrojů, lesů, snižuje se biodiverzita, probíhá globální změna klimatu, vznikají ozónové díry a počet lidské populace se stále zvyšuje. Toto jsou hlavní problémy dnešní doby, na které bychom měli žáky upozornit. Dále žákům vysvětlit důsledky neekologického chování a jednání.

Environmentální výchova je v dnešní době velmi aktuálním a často zmiňovaným tématem. Environmentální výchova je součástí základního, středoškolského, odborného a vysokoškolského vzdělávání ve vyspělých zemích. Důležité je působit i na děti předškolního věku.

Cílem Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) je zvýšení environmentální gramotnosti. EVVO je nadějí že si dnešní a budoucí generace začnou více vážit životního prostředí a přírody kolem sebe. Důležité je uvědomit si, že je člověk součástí přírody, a proto by měl žít v souladu s ní.

2 Cíle bakalářské práce

2.1 Cíle teoretické části práce

Cílem teoretické části práce je na základně studia odborných zdrojů popis a srovnání názorů jednotlivých autorů s celkovým shrnutím zkoumané problematiky. V teoretické části práce jsou vymezeny základní pojmy z environmentální oblasti a z psychologie.

2.2 Cíle praktické části práce

Hlavním cílem praktické části je zjistit jaké postoje zaujímají žáci k environmentální problematice na daných vybraných středních odborných školách. Druhým cílem je zjistit, jaké je jejich deklarované chování, a zda je v souladu se zjištěnými postoji.

3 Materiál a metodika zpracování

3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Materiálem pro zpracování teoretické části jsou odborné publikace, časopisecké články, legislativa a internetové zdroje.

Teoretická část byla zpracována na základě studia odborných zdrojů a jako metody byly použity analýza, srovnání a syntéza.

3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Metodou praktické části je dotazníkové šetření. Dotazník byl převzat z výzkumu věnujícímu se vlivu environmentální profilace středních škol na proenvironmentální postoje a jednání žáků, který v roce 2007 prováděl Bezouška a Činčera. Dotazník je založen na Likertově škále. V rámci předkládaného průzkumu byli osloveni žáci 3. ročníků ze dvou vybraných středních odborných škol, z nichž jedna byla environmentálně profilovaná a druhá byla bez environmentální profilace. Celkový počet oslovených respondentů je 90. Pro vyhodnocení výsledků byla využita popisná statistika. Na základě získaných výsledků byl formulován závěr a doporučení pro pedagogickou praxi.

4 Současný stav řešené problematiky

4.1 Environmentální vzdělávání a výchova

Činčera (2007, s. 37) uvádí, že environmentální výchova je projektem náročným a i kontroverzním. Touto výchovou chceme ovlivnit postoje dětí, kterým chápou, hodnotí a interpretují svět. Environmentální vzdělávání a výchova se snaží ovlivnit jednání, životní styl a celoživotní směřování žáků. Zavádění environmentálního vzdělávání a výchovy je výsledkem demokratického procesu. Environmentální vzdělávání a výchova vychází z mezinárodních dokumentů a konferencí např. z konference v Tbilisi, konference v Rio de Janeiru a z dokumentu Agenda 21 atd.

Daňková (2009, s. 53) k tomu dodává tři důvody, proč se ekologickou/environmentální výchovou zabývat. První je formální, podle platného školského zákona je jedním z obecných cílů vzdělávání. Znalosti o životním prostředí a jeho ochraně vycházejí ze zásad trvale udržitelného rozvoje. Také dle rámcového vzdělávacího programu se musí ve školách objevit environmentální výchova jako jedno z průřezových témat. Druhý důvod je preventivní a souvisí s existencí ekologické krize. Třetí důvod je filozofický. Environmentální výchova souvisí obecně s životními otázkami (např. hledání našeho místa na světě a vztahu k ostatním, přemýšlením o tom, co je správné a co ne).

4.2 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO)

EVVO je v zákonu č. 17/1992 Sb., o životním prostředí §16 (str. 4) definováno následovně: „*Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.*“

Termín EVVO má původ v anglickém jazyce a to v termínu environmental education, kde environment znamená životní prostředí a education je chápáno široce jako vzdělávání, výchova či osvěta všech typů skupin (od nejmenších dětí po dospělé). Vzdělávání je zde zejména chápáno jako ovlivňování racionální stránky osobnosti. Výchova působí na vůli a city. Osvětou se rozumí speciální působení a předávání informací zejména dospělé populaci. EVVO zahrnuje formální vzdělávání, neformální vzdělávání i informální učení. Formální vzdělávání je realizováno ve

školách a školských zařízeních se zaměřením na oblast životního prostředí. Neformální vzdělávání se uplatňuje v rámci volnočasových aktivit a informální učení je realizováno v rámci neorganizovaného volného času jednotlivce se zaměřením na oblast životního prostředí. Při EVVO je především kladen důraz na poznávání životního prostředí, na uvědomování si nezbytnosti zachování podmínek života, na poznávání vztahu člověka a životního prostředí. S EVVO dále souvisí pojmy environmentální výchova, ekologická výchova, vzdělávání pro udržitelný rozvoj a další. Ekologická výchova a environmentální výchova má v metodickém pokynu stejný význam jako EVVO. EVVO představuje jeden z klíčových preventivních nástrojů ochrany životního prostředí a je prostředkem k naplňování udržitelného rozvoje. Představuje významný a nezastupitelný předpoklad pro udržitelný rozvoj. Patří v Evropské unii mezi prvořadé zájmy (Metodický pokyn MŠMT, 2008, s. 1-5).

Dle organizace UNESCO environmentální výchova slouží k tomu, že lidé a žáci dokážou rozeznávat a řešit problémy, které ohrožují a poškozují životní prostředí naší Země. Cílem environmentální výchovy je rozvoj kompetencí, které jsou základem pro environmentálně odpovědné jednání, které je nejpříznivější pro životní prostředí (Environmentální výchova, 2016).

EVVO lze chápat jako preventivní nástroj ve vztahu k životnímu prostředí. Cílem je rozvoj znalostí, dovedností a postojů žáků. Toto má v budoucnu vést k omezení škod na životním prostředí, které by mohly být způsobeny neznalostí a neinformovaností žáků (Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020, 2012, s. 71-73). Dalším cílem EVVO je rozvoj environmentálně odpovědného jednání. Takové jednání lze vymezit jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání ve vztahu k přírodě, přírodním zdrojům a životnímu prostředí (Broukalová, 2011).

4.2.1 EVVO v českých školách

Kompetence EVVO jsou v ČR vymezeny v několika dokumentech. Klíčovou roli pro školní praxi hraje rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV). Zde jsou formulovány cíle a okruhy vzdělávání pro střední odborné školy (Činčera, 2013, s. 26). V rámcovém vzdělávacím programu pro střední školy jsou vymezena průřezová témata (Občan v demokratické společnosti; **Člověk a životní prostředí**; Člověk a svět práce a Informační a komunikační technologie). K environmentálnímu vzdělávání se vztahuje i vzdělávací oblast Biologické a ekologické vzdělávání, které patří u středních odborných škol k vymezeným vzdělávacím oblastem (Rámcový vzdělávací program, 2009, s. 12).

Škola se musí biologickou a ekologickou výchovou do určité míry zabývat, a to buď formou samostatného předmětu či průřezového projektu, nebo integrací do ostatní výuky (Činčera, 2013, s. 26). Rámcový vzdělávací program pro střední školy uvádí, že biologické a ekologické vzdělání spadá do přírodovědného vzdělání. Škola může realizovat Biologickou a ekologickou výchovu buď to jako samostatný vyučovací předmět, nebo může být součástí jiného vyučovacího předmětu. Na škole může být realizován i díky různým aktivitám. Rámcový vzdělávací program uvádí, že je vhodné doplnit Biologickou a ekologickou výchovou o vybrané jevy z chemie a fyziky. V rámcovém vzdělávacím programu je pro Biologickou a ekologickou výchovu vymezeno učivo do tří skupin a to: Základy biologie, Ekologie a Člověk a životní prostředí (Rámcový vzdělávací program, 2009, s. 22-24)

Kromě povinnosti škol realizovat EVVO je školám doporučeno, aby zavedly funkci tzv. koordinátora EVVO, který má vypracovat školní plán EVVO, zpravidla roční koncepci realizace EVVO na škole (Činčera, 2013, s. 28).

Podpora a implementace průřezových oblastí je prováděna i nevládními subjekty. V oblasti environmentální výchovy působí jako poradce síť středisek ekologické výchovy Pavučina anebo Klub ekologické výchovy. Tyto organizace podporují vzdělávání učitelů. Vzdělávání je prováděno na základě kurzů, které se věnují problematice koordinace environmentální výchovy, vzdělávání a osvětě (Činčera, 2007, s. 2-4).

4.3 Ekologie

Arne Naess (1996, s. 59) definuje ekologii takto: *„...považujeme ji za mezivědní obor zabývající se životními podmínkami organismů a jejich vzájemným působením mezi sebou i prostředím, živým i neživým.“*

S definicí Naesse se ztotožňuje Rajchard (2002, s. 18), který ekologii definuje jako: *„...exaktní vědní disciplínu, studující vztahy živých organismů k jejich prostředí, včetně vztahu živých organismů navzájem.“* Ekologie je součástí komplexu biologických věd. Čerpá poznatky i z dalších exaktních věd jako například z matematiky, chemie, geologie atd.

Dále je doplňuje Zelenka (2000, s. 59), který píše, že je ekologie charakterizována jako: *„...věda studující organismy, jejich populace, vztahy populací a společenstev, vztahy organismů a jejich životního prostředí.“*

S tímto souhlasí i Laštůvka (2000, s. 11-13), který píše, že ekologie je věda o vzájemných vztazích mezi organismy a jejich prostředím. Prostředí chápeme jak

soubor všech okolních neživých činitelů, tak ostatní organismy téhož i jiných druhů. Ekologie studuje přírodní procesy. Jako první ekologii definoval německý biolog E. Haeckel. Ekologie studuje různé úrovně organizace živé hmoty od jedince přes populace po celá společenstva (Laštůvka, 2000, s. 11-13). Název ekologie pochází z řeckého „oikos“ tj. domov, obydlí a „logos“ tj. věda (Rajchard, 2002, s. 17).

Laštůvka (2000, s. 11-13) dodává, že nejdůležitější řešené problémy v ekologii jsou - vlivy prostředí na organismy a obráceně; příčiny časoprostorových změn aktivity, početnosti a výskytu organismů; vzájemné vztahy mezi organismy na úrovni jedinců, populací i společenstev; procesy uvnitř populací i celých společenstev; produkce a rozklad organické hmoty, koloběh látek, tok energie, přenos informací; člověk jako ekologický faktor.

Dále je doplňuje Rajchard (2002, s. 60), který uvádí, že dnes se s pojmem ekologie setkáváme téměř na každém kroku. Veřejnost má o tomto pojmu většinou chybnou představu. Většinou si myslí, že jde pouze o nauku o ochraně přírody, životního prostředí či dokonce hnutí za ochranu životního prostředí.

Výše uvedené definice od Naesse, Rajcharda, Zelenky a Laštůvky se od sebe příliš neodlišují. Všichni uvádějí, že ekologie je věda zabývající se živými organismy a jejich životním prostředím. Životní prostředí je pro organismy jedním z důležitých faktorů a ovlivňuje jejich životní pochody. Badida (2010, s. 26) uvádí, že životní prostředí lze chápat z různých aspektů, a proto neexistuje jedna všeobecně platná definice.

Životní prostředí je v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí definováno následovně: „*Životní prostředí je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“

S tímto souhlasí Badida (2010, s. 20), který dále uvádí, že životní prostředí je všechno to, co nás obklopuje a kde žijeme. Jedná se o prostředí, ve které se odehrávají základní projevy a funkce života živých organismů. Je to soubor podmínek, v kterých se realizují všechny biochemické procesy živé hmoty. Toto se týká nejen člověka, ale i všech živých organismů v přírodě (živočichů, rostlin, bakterií atd.).

V roce 1967 bylo životní prostředí definováno v rámci organizace UNESCO norským profesorem takto: „*Životní prostředí je část světa, se kterou je člověk ve vzájemné interakci, tj. kterou používá, ovlivňuje anebo si jí přizpůsobuje*“ (Badida, 2010, s. 16).

Zákon č. 17/1992 Sb., Badida a organizace UNESCO se při vymezení pojmu životní prostředí shodují. Definují životní prostředí jako prostředí ve, kterém se

odehrávají všechny životní pochody všech organismů. Jedná se o prostředí, ve kterém žijí všechny organismy. Toto prostřední organismy ovlivňuje, působí na ně a tento vztah platí i opačným směrem.

Toto dále doplňuje Horká (2005, s. 74), která uvádí, že zhoršující se stav životního prostředí se stává limitujícím faktorem hospodářského, politického a sociálního rozvoje. Společnost zároveň vyvolává duchovní, kulturní a sociální pohyb zaměřený k řešení této situace. Cílem je trvale udržitelný rozvoj, který spolu s dalšími novými fenomény, vyžaduje podstatnou změnu dosavadního vztahu lidí k přírodě. Změna se týká jak materiální, duchovní sféry společnosti a každého člověka, tak se i neodkladně projevuje ve výchově. Nezájem o stav životního prostředí svědčí o neschopnosti vnímat problémy v širších souvislostech v důsledku neznalosti základních ekologických a biologických zákonů a principů (Horká, 2005, s. 74).

4.4 Vymezení a vznik antropocentrismu a biocentrismu

4.4.1 Antropocentrismus – antropocentrický přístup

Antropocentrickou environmentální etiku lze chápat jako snahu zachovat koncepci dominantního postavení člověka. Dále chce člověk zároveň přijmout i ochranu ostatních živých tvorů a životního prostředí, jako pro člověka významnou hodnotu (Binka, 2008, s. 51).

Australský filozof John Passmore byl jedním z prvních, který jasně formuloval antropocentrickou etiku. Antropocentrické argumenty se objevily v jeho knize: *Odpovědnost člověka za přírodu: Ekologické problémy a západní myšlení*. Passmore v oblasti morálních práv zastává antropocentrický názor. Nepřiznává zvířatům, rostlinám ani půdě žádný morální nárok na zodpovědné zacházení. Passmore odmítá „uctívání“ živého tvora. Proto poukazuje na příběh evoluce člověka, chce-li člověk přežít, musí dát přednost sobě (Sokolíčková, 2012, s. 99-105).

Zelenka (2000, s. 13) toto doplňuje a říká, že antropocentrismus je: *„...pojetí, kdy centrem zájmu, hodnocení, posuzování, etiky je člověk a hodnota přírody je posuzována ve vztahu k naplňování jeho různorodých potřeb.“*

Tuto definici doplňuje Binka (2008, s. 53), který říká, že antropocentrismus vzniká jako reakce na první texty biocentrismu, teocentrismu a ekocentrismu.

S definicí Zelenky se ztotožňuje Sokolíčková (2012, s. 105) která uvádí, že antropocentrismus vidí člověka jako středobod světa, k němuž se okolní dění vztahu-

je. Zdrojem hodnot v antropocentrismu je jenom člověk. Člověk dává věcem sám dle vlastního uvážení hodnotu. Úcta člověka ke svému okolnímu prostředí je založena především na výzkumech a výsledcích vědeckého zkoumání. Jediným nositelem morálních práv i povinností je dle Sokolníčkové pouze lidská bytostnost (člověk).

Bittner (2010, s. 79) s tímto také souhlasí a dále uvádí, že centrem veškerého hodnocení antropocentrismu je člověk. Především jeho potřeby a zájmy. Všechny hodnoty včetně hodnot přírodních vznikají až na základě lidské potřeby. Dále uvádí, že příroda má převážně instrumentální hodnotu. Příroda je v tomto pojetí chápána jako prostředek k dosažení hodnoty jiné (např. hodnota stromu je odvozena od ceny nábytku, který z něho vyrobíme). Ochranou přírody a krajiny zdůvodňujeme v závislosti na užitečnosti pro člověka.

Passmore, Zelenka, Bittner a Sokolíčková se při definování antropocentrismu shodují. Antropocentrismus definují jako postoj k přírodě, který je postaven na dominantní roli člověka. Hodnotu živým organismům, přírodě a krajině dává pouze člověk dle vlastního uvážení. Pokud by člověk přírodě nedal nehodnotu, tak by podle výše uvedených autorů neměla vůbec žádnou hodnotu. Příroda existuje pouze pro účely společnosti a člověka. Všechny činnosti v přírodě jsou postaveny na prospěchu pro člověka, nikoli pro přírodu.

4.4.2 Biocentrismus – biocentrický přístup

Zelenka (2012, s. 53) uvádí, že biocentrismus je přístup k přírodě, kdy hodnotou je život sám o sobě. Heslem biocentrismu je „úcta k životu“ ve všech jeho formách. Hodnota života organismu se neodvozuje od užitečnosti daného organismu pro člověka a společnost.

Tyto myšlenky ještě více rozvádí Erazim Kohák (1998, s. 76-77), který píše, že biocentrismus představuje život sám o sobě, život jako takový. Dále uvádí, že všechen život, je zdrojem smyslu a hodnoty. Albert Schweitzer, Paul Taylor a Rolson M. Holmes III. jsou hlavními postavami biocentrické environmentální etiky (Binka, 2008, s. 89). Albert Schweitzer řekl: *„Každý život musíme ctít a chránit“* (Bittner, 2010, s. 36).

Hlavním impulzem Schweitzerovy biocentrické etiky je snaha znovu a jinak vytyčit hranice morálního. O vzniku samotné myšlenky nauky úcty k životu Schweitzer píše: *„Při západu slunce třetího dne, u vesnice Igendia, jsme pluli podél ostrova ve středu široké řeky. Na písčitém břehu po levé straně se čtyři hroši s mlád'aty kolébali našim směrem. V tu chvíli, v únavě a depresi, mě jako blesk osvítila*

slova „úcta k životu“. Pokud vím, ta slova jsem nikdy neslyšel ani nečetl. Byl jsem si okamžitě vědom, že v sobě nesla řešení problému, který mě trápil. Došlo mi, že hodnotový systém, který by se zabýval jen našimi vztahy k ostatním lidem, by byl neúplný, a tak by postrádal sílu dobroty. Jen úctou k životu můžeme ustavit dušení a humánní vztah jak k lidem, tak ke všem živým tvorům na dosah (Kohák, 1998, s. 88).

Albertu Schweitzerovi nešlo o záchranu přírody, v jeho době si ještě nebyl vědom jejího ohrožení. Hlavním mottem Schweitzera bylo v životě konat dobro, ne zlo. Toto hluboce procítěné životní poslání (pochopení) formulovat jako etika úcty k životu. Podstata Etika úcty k životu je především v tom, že prokazujeme všemu životu stejnou úctu jako svému vlastnímu. Základní přikázání Alberta Schweitzera je „prosté“: je dobré chránit a milovat život, zlé je život ničit a zraňovat (Kohák, 1998, s. 75-82). Schweitzer (1974, s. 37) dále uvádí, že etika úcty k životu nedělá rozdíly mezi vyššími a nižšími, či cennějšími a méně cennými životy.

Binka (2008, s. 90-91) toto téma uzavírá tím, že biocentrická environmentální etika popírá antropocentrický přístup k přírodě zdůrazněním hodnoty každé žijící bytosti.

Kohák, Binka, Bittner a Zelenka se shodují na tom, že biocentrismus je filozofický přístup k přírodě, kde důležitou podstatou je každý živý organismus. Tento přístup zdůrazňuje úctu a pokoru ke všemu živému. Dále uvádí, že by si lidé měli uvědomit, že život není jen prázdnota. Průkopníkem a zakladatelem („otcem“) biocentrismu byl Albert Schweitzer, který základní principy a myšlenky biocentrismu vložil do své knihy *Nauka úcty k životu*.

4.4.3 Antropocentrismus a biocentrismus v každodenním životě

Podle Skýbové (2011, s. 47) je dnešní společnost jako člověk sedící na větvi, který si tuto větev pod sebou sám podřezává a tváří se „vesele“ a neuvědomuje si důsledky svého bezohledného chování. Každý den se dozvídáme z medií, že dopady naší činnosti jsou stále horší. Dokonce se ukazuje, že dopady naší činnosti jsou mnohem horší, než se před několika lety odhadovalo.

Jestliže se rozhodneme žít morálně v dnešním světě, je důležité si položit otázku: **Které etické koncepce bychom se měli držet?** Podstatou je uvědomit si problémy kolem nás a následně se svobodně rozhodnout, zda chci žít s vědomím, že jsem se podílel či nepodílel na prohlubování environmentální krize. Obvyklým argumentem v dnešní době bývá tvrzení, že jsem jen nevýznamnou kapkou v moři (Bittner, 2010, s. 100-102). Následně si budu moci říct: „v tom nejedu“ a budu moci žít s čistým svědomím. Bittner (2010, s. 108) uvádí, že environmentální krize je

důsledkem postojů jednotlivých osob. Jednotlivé etické teorie mají pouze informovat, abychom si uvědomili hodnoty živé přírody

Skýbová (2011, s. 59-60) píše, že lidskou činností se neustále zvyšuje koncentrace CO₂. To způsobuje nebo alespoň zhoršuje globální změnu klimatu a spolu s ní zapříčiňuje tání ledovců. To má za následek zvyšování hladiny oceánů, desertifikaci a další. Kvůli globálnímu oteplování a kácení lesů dochází k vymírání organismů, a tím se snižuje biodiverzita na planetě. Toto tempo se nedá srovnat s pomalým evolučním procesem, ale je srovnatelné s vymírání dinosaurů před 65 miliony lety.

Podle Skýbové (2011, s. 60-72) je pro ochranu a na obranu přírody možné uvést mnoho důvodů. Jedná se o důvody, za nimiž stojí náš zájem, který není jen ekonomický nebo jen úzce utilitární. Jde i o kvalitu našeho života a také, v jakém stavu odevzdáme svět našim dětem. V západním světě převládá ekonomický blahobyt. Tato situace jen zdánlivě pozitivní. Stačí přihlídnout k následkům našeho západního života, který má za důsledek znečištění životního prostředí. Toto znečišťování má negativní dopad na zdraví obyvatelstva, kvalitu potravy, bydlení apod. Příroda, na které jsme závislí, je doslova v ohrožení. Svoji závislost na přírodě si člověk nerad přiznává a připouští.

Je důležité, aby si společnost a lidé jako jednotlivci uvědomili, že: „*Příroda nepotřebuje lidi. Lidé potřebují přírodu*“ (The Soil, 2014).

Podle Skýbové a Bittnera je důležité zamyslet se nad dosavadním vývojem lidské společnosti. Způsob života současné a minulé generace vede k obrovskému znečišťování a ničení životního prostředí. Je důležité, aby si lidé uvědomili, že i jedinec na lokální úrovni působí na životní prostředí ve větším měřítku. Země a životní prostředí je jeden velký propojený celek.

4.5 Postoje

Podle Nakonečného (2009, s. 239-250) pojem postoje poprvé vnesli do sociologie a sociální psychologie W. J. Thomas a F. Znaniecki svou prací o polském rolníkovi v Evropě a Americe. Jejich definice se neujala, ale jejich pojetí bylo ve své podstatě přijato.

G. W. Allport doplnit a zpřesnil definici postojů. Uvádí, že postoj je mentální a nervový stav pohotovosti, organizovaný zkušeností. Postoje mají vliv na odpovědi individua vůči všem objektům a situacím, s nimiž je v relaci (Nakonečný, 2009, s. 240).

Průcha (2013, s. 210-211) doplňuje, že postoje jsou založeny na hodnotícím vztahu, který zaujmají jednotlivci vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému. Zahrnuje dispozici chovat se a reagovat určitým stabilním způsobem na životní situace. Postoj je získáván spontánním učením v rodině a dalších sociálních prostředích. Postoje závislé na hodnotovém systému, a jsou tedy závislé na kulturních, etnických vzdělanostních faktorech.

Hartl (2000, s. 442-443) s tímto souhlasí a doplňuje, že na základě postojů člověk reaguje na předměty, osoby, situace a na sebe sama ustáleným způsobem. Postoje jsou součástí každé osobnosti. Postoje souvisí především se sklony a zájmy osobnosti, předurčují poznání, chápání, myšlení a cítění. Dovednosti, vědomosti a postoje se získávají a rozvíjejí v průběhu celého života především vzděláváním a širšími sociálními vlivy.

Podle Hayesové (2003, s. 46) postoje nejsou jenom množinou myšlenek týkajících se nějakého objektu. Jsou propojeny s činností – ovlivňují chování. Jestliže, lidé vyjadřují postoje, nemusejí tyto postoje být vždy přesným indikátorem jejich budoucího chování. Hayesová (2003, s. 50-51) uvádí, že tento názor nesdílí Ajzen, který tvrdí, že lidé se chovají v souladu se svými postoji.

Nakonečný (2009, s. 242) souhlasí s Hayesovou a dále doplňuje, že obecně lze říci, že postoje determinují způsob jednání, popřípadě jsou konzistentní se způsobem jednání, jestliže to situace dovoluje. Postoj je určitým předpokladem ke konativní „pohotovosti“, jejíž realizace v příslušném jednání však závisí na situačních podmínkách. Je nutné uvažovat o vlivu jednání na postoje. Jednání je spojeno s vykonáním určité role. Problém vztahu postojů a chování má obou stranou závislost. Udává se, že myšlení nás přivádí k akci, ale také nás přivádí k myšlení, když něco činíme, rozvádíme ideu činu, za který se cítíme zodpovědní, a to, co jsme učinili, pokládáme za správné a spravedlivé.

Tyto autory dále doplňuje Daňková (2009, s. 103-106), která uvádí, že vztah mezi postoji a chováním nebyl doposud úplně vyjasněn. Některé výzkumy ukazují, že postoje, které člověk vyjadřuje verbálně, se mohou velmi odlišovat od postojů, které ve skutečnosti ovlivňují jeho chování. V environmentální výchově je vymezeno několik klíčových oblastí postojů a to např. environmentální senzitivita (empatie k životnímu prostředí, radost z bytí v přírodě atd.), ekologické paradigma (empatie postojů vyjadřující přesvědčení o ohrožení životního prostředí člověkem a odpovědnost člověka vůči životnímu prostředí) a tzv. interní ohnisko kontroly (přesvědčení, že mohu svým jednáním ovlivňovat své prostředí).

Hayesová (2003, s. 48-50) dále doplňuje, že při zkoumání postojů zjistíme, že jsou složité a mohou se projevovat na mnoha různých úrovních. Postoje obvykle popisují za pomoci tří dimenzí. Jedná se o dimenze **kognitivní, emocionální a konativní**. Kognitivní dimenze se týká názorů a myšlení, které daná osoba má o předmětu postoje. Emocionální má základ v emocích a emocionálních reakcích (čili co osoba cítí k předmětu postoje). Dimenze konativní (behaviorální) se týká sklonů k chování či jednání ve vztahu k předmětu postoje.

4.5.1 Proenvironmentální postoje

Horká (2005, s. 78-79) píše o přínosu průřezových témat pro vytváření environmentálních postojů a hodnot. Autorka uvádí, že přispívají k vnímání života jako nejvyšší hodnoty. Vedou k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů. Dále uvádí, že vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti.

Podněcují aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí. Přispívají k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí. Vedou k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí. Dle autorky vedou k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví (Horká, 2005, s. 79-80).

Gifford (2012, s. 65-80) dále doplňuje, že proenvironmentální postoje jsou zásadně ovlivněny věkem, hodnotovým žebříčkem daného jedince, socioekonomickým statutem, náboženstvím, vzděláním, bydlištěm (vesnice vs. město), osobnostními charakteristikami atd.

4.6 Proenvironmentální chování

Environmentálně odpovědné chování Činčera (2013, s. 43-49) vymezuje jako odpovědné osobní, občanské a profesní chování. Toto chování se týká zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí. Bývá využíván demokratický proces a právní prostředky české legislativy. EVVO by měla vést k proenvironmentálnímu chování. EVVO by měla připravit a motivovat jedince. Činčera (2013, s. 44) dále doplňuje, že samotné chování je věcí svobodného rozhodnutí jedince.

S tímto souhlasí Krajhanzl (2014, s. 17), který píše, že hlavní roli při ochraně životního prostředí hraje vždy jedinec. I přesto, že na něj působí různé faktory jako

např. kulturní, právní, ekonomické, environmentální a dalších. Tyto vlivy se dle Krajhanzla střetávají a mísí právě v jedinci, který na základě těchto vlivů následně jedná. Chování a jednání k životnímu prostředí a přírodě je čin jedince. Krajhanzl (2010, s. 24-32) dále doplňuje, že proenvironmentálním chováním je takové chování, které je obecně v kontextu dané společnosti hodnoceno a chápáno jako šetrná varianta environmentálního chování či příspěvek ke zdraví životního prostředí.

Daňková (2009, s. 36-43) doplňuje, že cílem ekologické/environmentální výchovy na školách je změna chování lidí tak, aby „našlapovali měkčeji po Zemi.“ Za touto metaforou můžeme vidět dva cíle: žáci a studenti by měli po ukončení svého počátečního vzdělání aktivně snižovat svůj podíl na devastaci životního prostředí a měli by být citliví ke „kráse a utrpení světa“, měli by se aktivně snažit krásu zmnožovat a utrpení zmenšovat. Chování lidí je obvykle výsledkem vnějších podmínek a vnitřních postojů. Nejdůležitější je vnitřní motivace. Ta je výsledkem postojů, jaké člověk zastává, daných dovedností a potřebných znalostí (Daňková, 2009, s. 36-43).

Dle Krajhanzla (2010, s. 36-39) termíny chování šetrné k přírodě, chování šetrné k životnímu prostředí, chování ohleduplné k přírodě (životnímu prostředí), chování zachovávající životní prostředí, chování odpovědné k životnímu prostředí, ekologické chování a environmentálně udržitelné chování jsou používány jako ekvivalenty pro proenvironmentálního chování.

Krajhanzl (2010, s. 36) dále doplňuje, že lidské chování k životnímu prostředí ovlivňuje mnoho faktorů. Tyto faktory lze rozdělit na faktory vnější (prostředí jedince) a faktory vnitřní (fyzické a psychické aspekty jedince).

5 Praktická část a výsledky práce

5.1 Charakteristika vybraných škol

Praktická část práce se zabývá zjištěním postojů a deklarovaným chováním žáků vybraných středních odborných škol. Dotazníky byly administrovány na dvě střední odborné školy. Jednalo se o střední odbornou školu s environmentální profilací a školu bez environmentální profilace.

Škola s environmentální profilací je střední zahradnická škola. Vybraná škola má dlouholetou tradici. Škola nabízí obory s maturitní zkouškou a s výučním listem. Škola nabízí tyto obory vzdělání: Zahradník (zkrácené studium), Zahradnictví (zkrácené studium), Zahradník, Zahradník (nástavbové studium), Ekologie a životní prostředí, Zahradnictví. Na škole výuka probíhá v teoretických hodinách i praktickém vyučování.

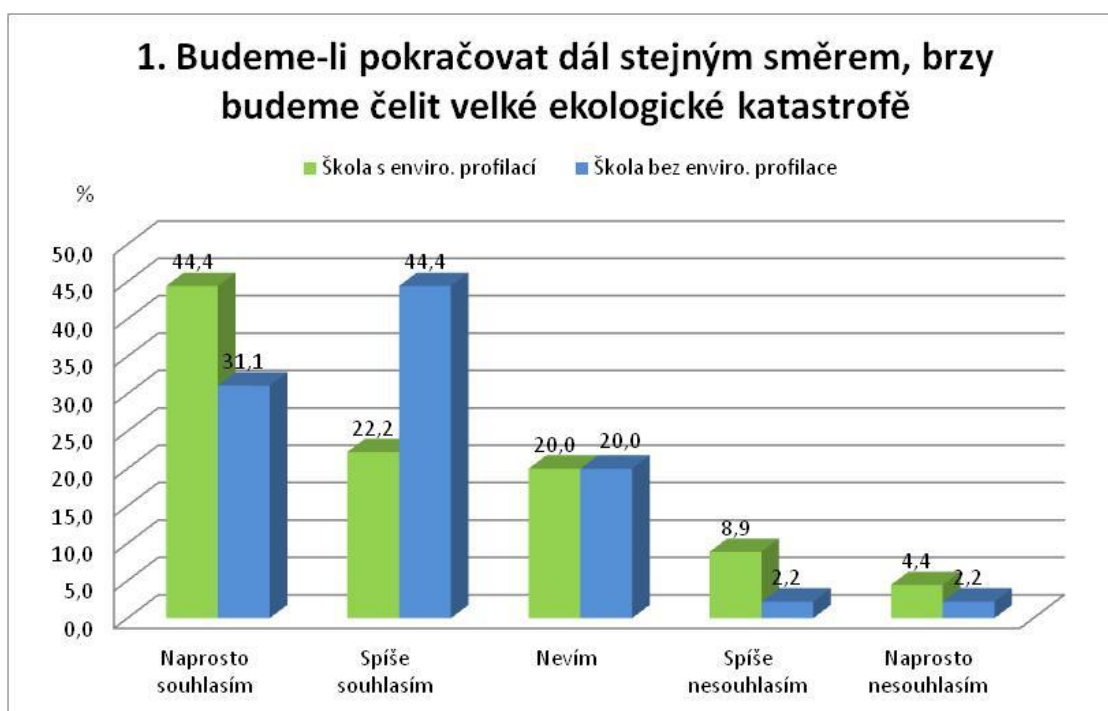
Druhá část dotazníků byla vyplněna žáky střední školy bez environmentální profilace. Tyto dotazníky byly umístěny na obchodní akademii. Vybraná škola nabízí obor vzdělání Obchodní akademie. Studium je ukončeno maturitní zkouškou. Absolventi školy se mohou zajímat o pracovní pozici jako účetní ve firmě, v marketingové činnosti, kvalifikované sekretářské a korespondenční práci atd.

5.2 Dotazníkové šetření

Dotazník, který byl použit v průzkumném šetření, byl převzat z výzkumu Jana Činčery a Aleše Bezoušky. Tento výzkum se zabýval vlivem environmentální profilace středních škol na proenvironmentální postoje a jednání studentů. V dotazníku je celkem 33 položek. Dotazník byl předložen žákům třetích ročníků. Celkový počet účastníků byl 90 žáků. Na každé škole bylo osloveno celkem 45 žáků.

5.3 Interpretace výsledků

V této části práce jsou graficky znázorněny výsledky dotazníkového šetření. V grafu je zelenou barvou znázorněna škola s environmentální profilací a modrou barvou škola bez environmentální profilace.

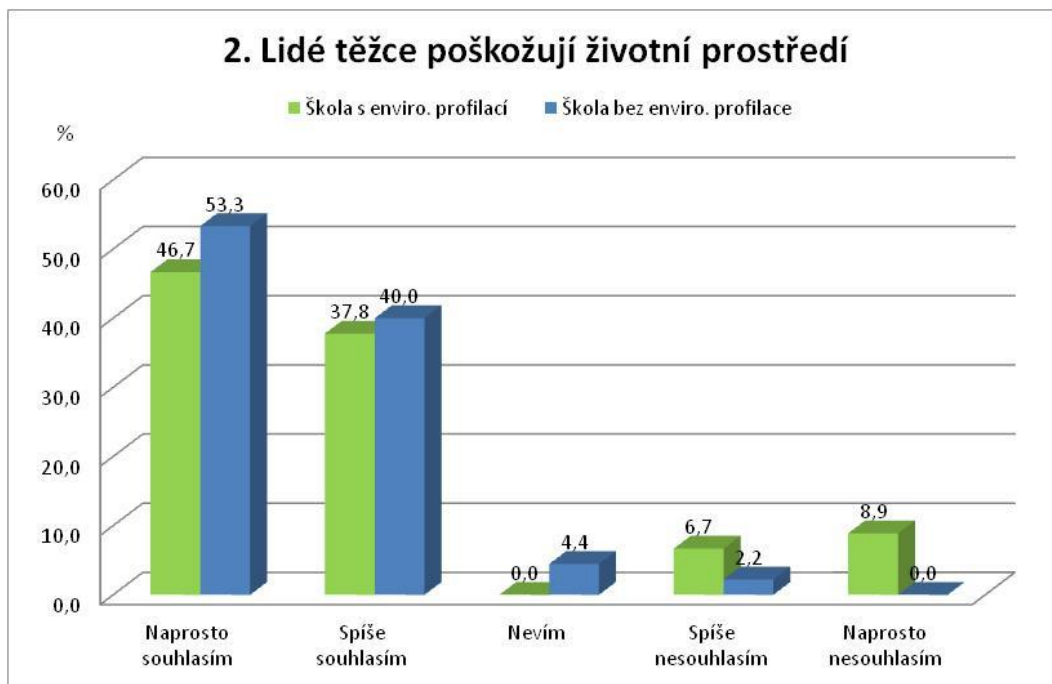
Obr. 1 Ekologická katastrofa

Tab. 1 Ekologická katastrofa - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 1	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	20	44,4	10	22,2	9	20,0	4	8,9	2	4,4
Škola bez environmentální profilace	14	31,1	20	44,4	9	20,0	1	2,2	1	2,2

Z grafu vyplývá, že většina žáků ze školy s environmentální profilací (tj. více než 66%) si uvědomuje závažnost situace ve spojení s otázkou ekologické katastrofy, která může vzniknout na základě současné činnosti lidské společnosti. Pouze 13 % žáků uvádí, že nebudeme muset v budoucnu čelit ekologické katastrofě. Žáci školy bez environmentální profilace v 75 % souhlasí s tvrzením, že můžeme v budoucnu

čelit ekologické katastrofě. Dále 4,4 % žáků uvádí, že nebudeme muset v budoucnu čelit ekologické katastrofě. K odpovědi „nevím“ se na každé škole přiklonilo 20 % žáků.

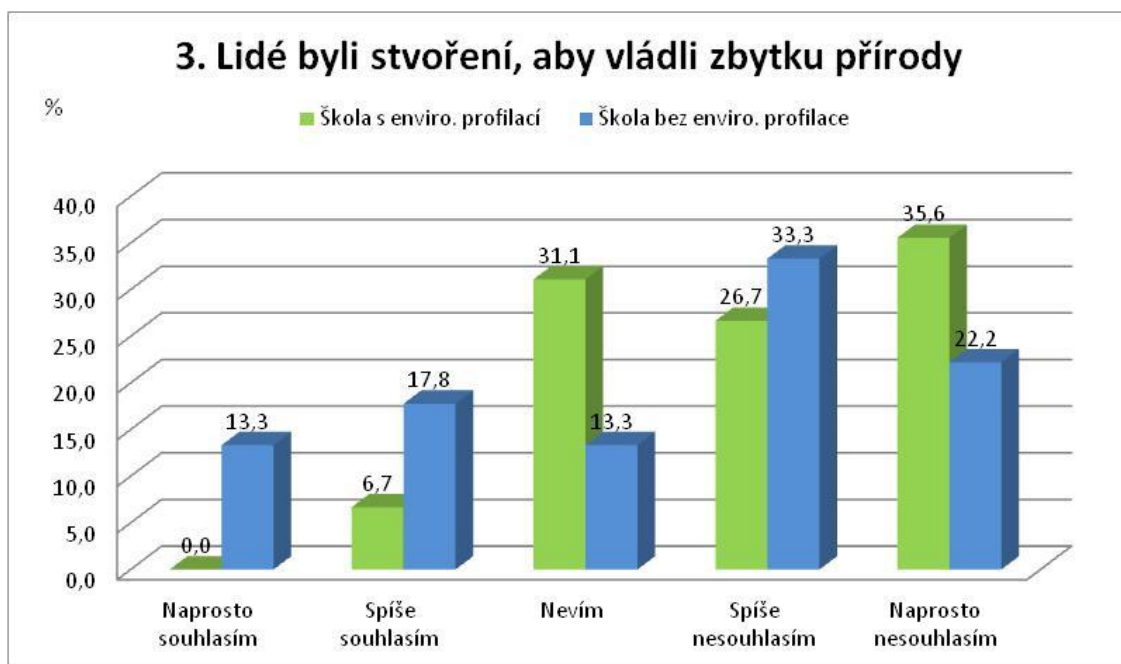

Obr. 2 Poškození životního prostředí

Tab. 2 Poškození životního prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 2	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	21	46,7	17	37,8	0	0	3	6,7	4	8,9
Škola bez environmentální profilace	24	53,3	18	40,0	2	4,4	1	2,2	0	0,0

Z grafu č. 2 vyplývá, že 84% žáků školy s environmentální profilací souhlasí s tvrzením, že člověk poškozuje životní prostředí a 15,6% žáků s tímto tvrzením nesouhlasí. Žáci ze školy bez environmentální profilace s tvrzením o poškozování životního prostředí v 93% souhlasí. Pouhých 2,2 % žáků s tímto tvrzením nesouhlasí a 4,4% odpovědělo, že neví.

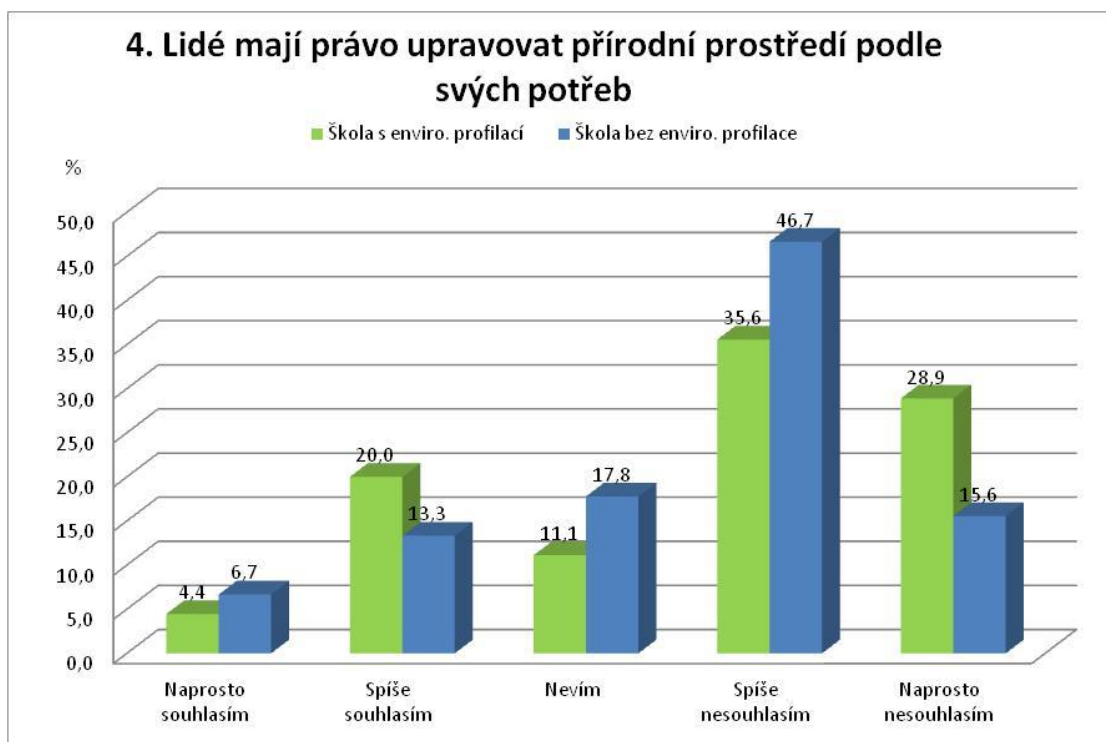

Obr. 3 Lidé jako vládci přírody

Tab. 3 Lidé jako vládci přírody - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 3	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	0	0,0	3	6,7	14	31,1	12	26,7	16	35,6
Škola bez environmentální profilace	6	13,3	8	17,8	6	13,3	15	33,3	10	22,2

Z grafu č. 3 je patrné, že 62,3% žáků školy s environmentální profilací s tvrzením, že člověk byl stvořen, aby vládł zbytku světa, nesouhlasí. Velké množství žáků z této školy se přiklonilo k odpovědi „nevím“ tj. 31,1%. U žáků ze školy bez environmentální profilace převládá odpověď, že s tvrzením nesouhlasí. Tuto možnost zvolilo 55,5% žáků. Dále 31,1% žáků odpovědělo, že s tvrzením souhlasí a 13,3% žáků zvolilo odpověď „nevím“.

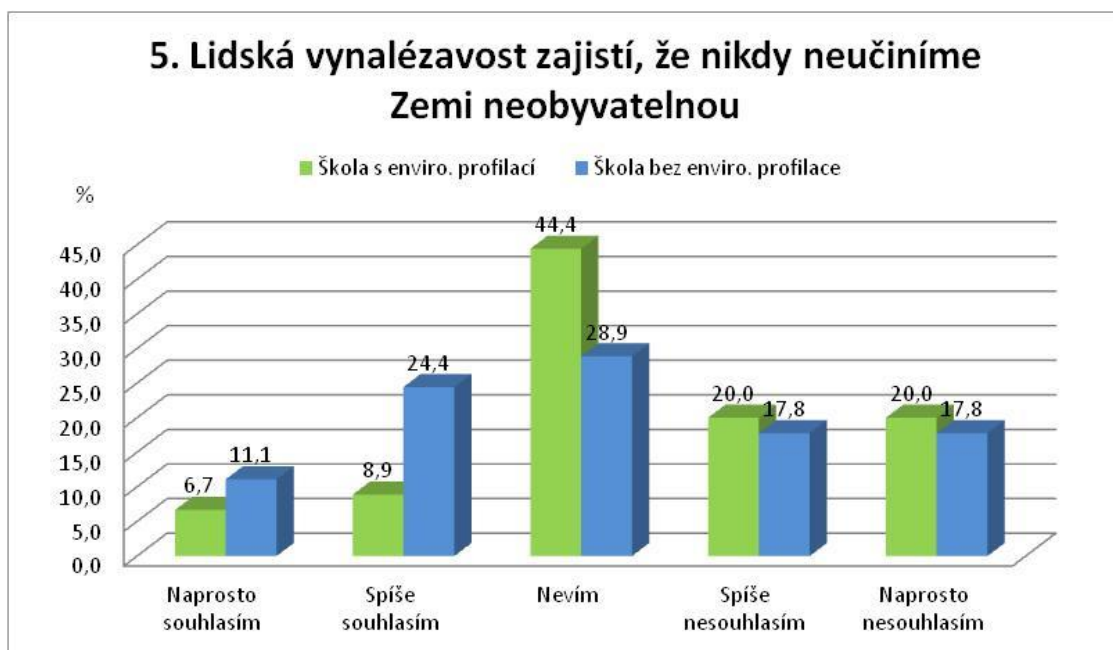
Obr. 4 Právo upravovat přírodní prostředí

Tab. 4 Právo upravovat přírodní prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 4	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	2	4,4	9	20,0	5	11,1	16	35,6	13	28,9
Škola bez environmentální profilace	3	6,7	6	13,3	8	17,8	21	46,7	7	15,6

Z grafu vyplývá, že 62,3% žáků školy bez environmentální profilace s tvrzením, že lidé mají právo upravovat přírodní prostředí podle svých potřeb, nesouhlasí. Odpověď „nevím“ zvolilo 17,8% žáků a s tvrzením souhlasí 20% žáků.

U školy s environmentální profilací převažuje nesouhlas s právem na úpravu prostředí dle lidských potřeb. Tuto odpověď zvolilo 64,5 % žáků. Dále 24,4 % žáků zvolilo odpověď, že s daným tvrzením souhlasí a odpověď „nevím“ zvolilo 11,1 % žáků.

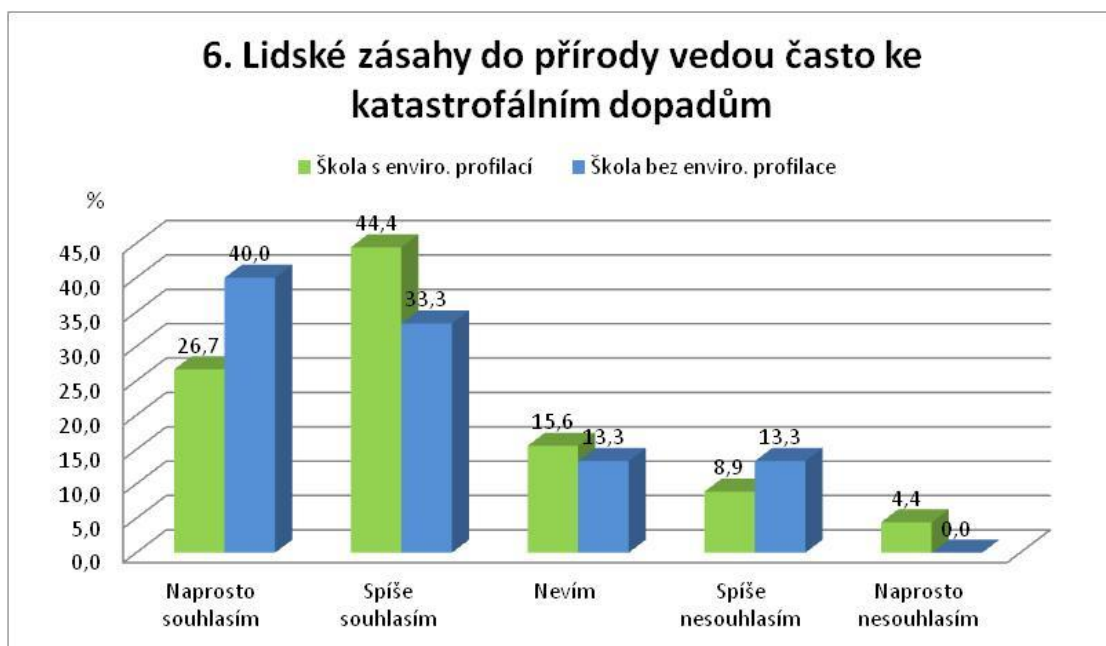
Obr. 5 Neobyvatelná Země

Tab. 5 Neobyvatelná Země - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 5	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	4	8,9	20	44,4	9	20,0	9	20,0
Škola bez environmentální profilace	5	11,1	11	24,4	13	28,9	8	17,8	8	17,8

Z grafu č. 5 vyplývá, že 44,4 % žáků s environmentální profilací zvolilo odpověď neví. Dále 20,0 % žáků nesouhlasí s tím, že lidská vynalézavost nikdy neučiní Zemi neobyvatelnou a 6,7 % žáků uvádí, že s tímto tvrzením souhlasí.

Odpověď „nevím“ zvolilo celkem 28,9 % žáků bez environmentální profilace. S tímto tvrzením nesouhlasí 17,8 % žáků a 11,1 % žáků souhlasí s tvrzením, že lidská vynalézavost nikdy neučiní Zemi neobyvatelnou.

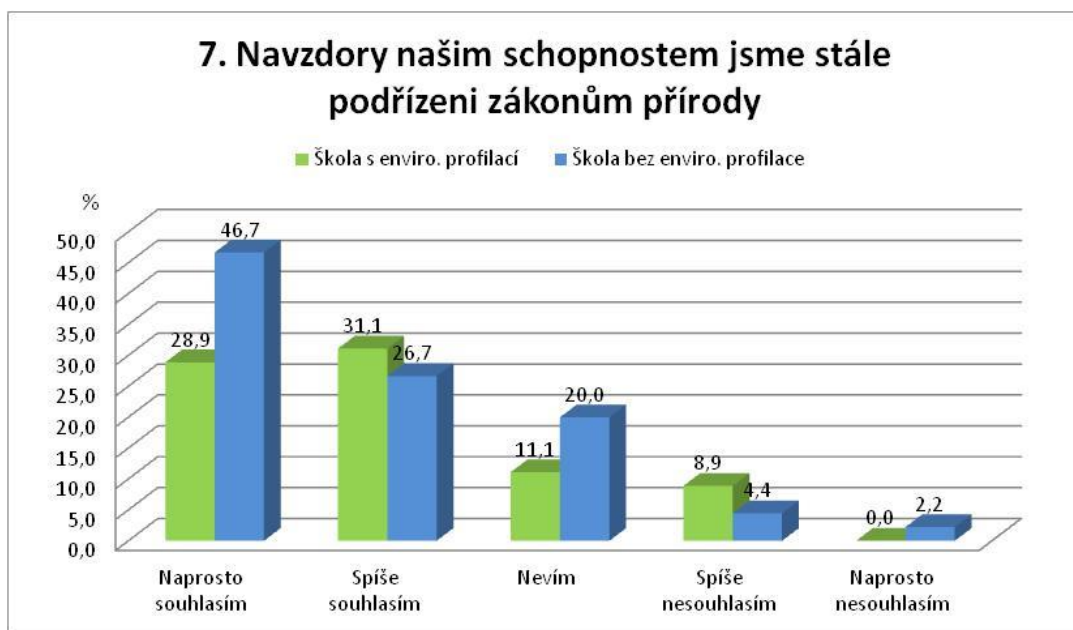
Obr. 6 Katastrofální dopady lidských zásahů

Tab. 6 Katastrofální dopady lidských zásahů - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 6	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	12	26,7	20	44,4	7	15,6	4	8,9	2	4,4
Škola bez environmentální profilace	18	40,0	15	33,3	6	13,3	6	13,3	0	0,0

Žáci školy s environmentální profilací s daným tvrzením souhlasí. Tuto odpověď zvolilo 71,1% žáků. Variantu nevíím zvolilo 15,6 % žáků a 13,3 % žáků odpovědělo, že s tvrzením nesouhlasí.

U žáků školy bez environmentální profilace byla také nejčastější odpověď, že s tvrzením souhlasí. Tuto možnost zvolilo 73,3 % žáků. Variantu „nevím“ zvolilo 13,3 % žáků a 13,3 % žáků odpovědělo, že nesouhlasí.

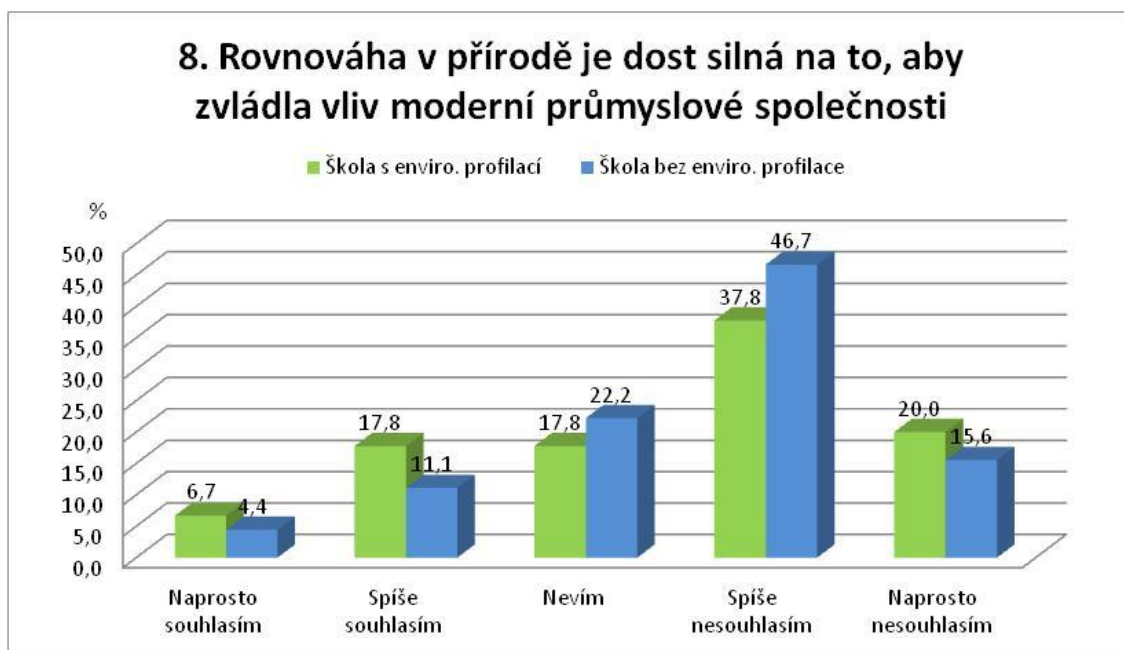
Obr. 7 Podřízenost přírodním zákonům

Tab. 7 Podřízenost přírodním zákonům - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 7	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	13	28,9	14	31,1	5	11,1	4	8,9	0	0,0
Škola bez environmentální profilace	21	46,7	12	26,7	9	20,0	2	4,4	1	2,2

Žáci školy s environmentální profilací v 60 % souhlasí s tím, že jsme stále podřízeni přírodním zákonům. Další nejčastější odpovědí bylo „nevím“. Tuto možnost zvolilo 11,1 % žáků školy a 8,9 % žáků zvolilo, že s tvrzením nesouhlasí.

Nejčastější odpověď u žáků ze školy bez environmentální profilace bylo, že souhlasí s tím, že jsme podřízeni přírodním zákonům. Tuto odpověď zvolilo 73,4 % žáků. Odpověď „nevím“ zvolilo 20 % žáků a 6,6 % žáků s tvrzením nesouhlasí.

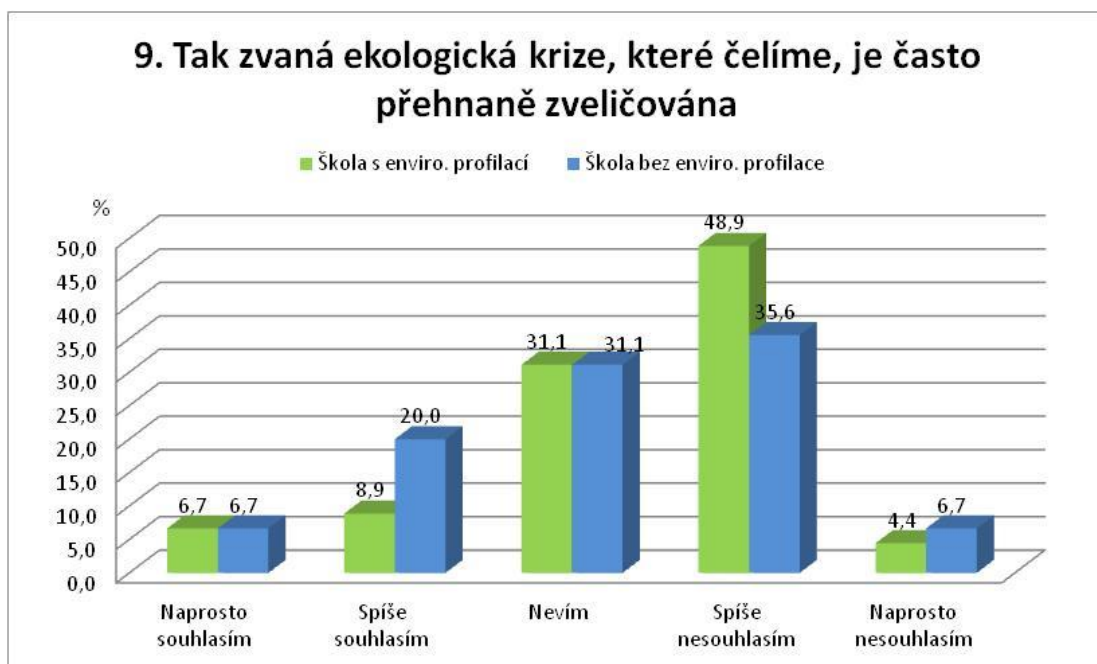
Obr. 8 Rovnováha přírody

Tab. 8 Rovnováha přírody - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 8	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	8	17,8	8	17,8	17	37,8	9	20,0
Škola bez environmentální profilace	2	4,4	5	11,1	10	22,2	21	46,7	7	15,6

Z grafu č. 8 vyplývá, že 57,8 % žáků ze školy s environmentální profilací nesouhlasí s tvrzením, že rovnováha přírody je dost silná na to, aby byla schopna se vypořádat s průmyslovou činností. Dále 17,8 % žáků u tohoto tvrzení zvolilo variantu nevím. Zbývající žáci (24,5 %) vyjádřili souhlas s tvrzením.

Žáci ze školy bez environmentální profilace se z 62,3 % přiklonili k odpovědi, že s tvrzením nesouhlasí. Dalších 22 % žáků zvolilo odpověď, že neví a zbývajících 15,5 % žáků zvolilo variantu, že s tvrzením souhlasí.

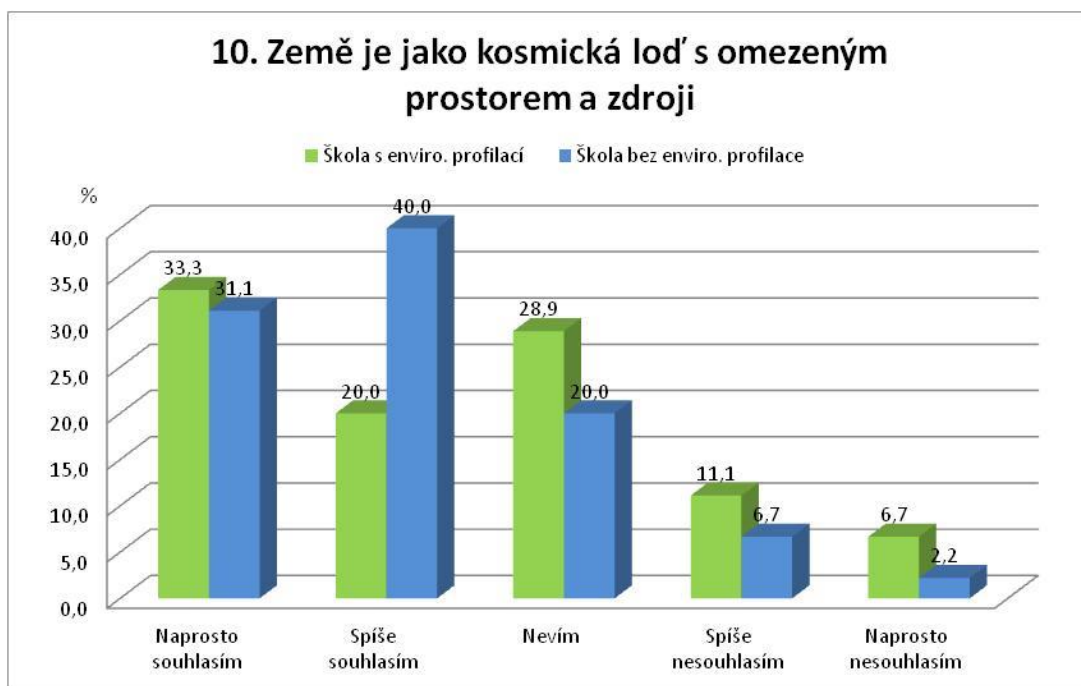

Obr. 9 Ekologická krize

Tab. 9 Ekologická krize - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 9	Naprostě souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostě nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	4	8,9	14	31,1	22	48,9	2	4,4
Škola bez environmentální profilace	3	6,7	9	20,0	14	31,1	16	35,6	3	6,7

Z grafu č. 9 vyplývá, že 53,3 % žáků školy s environmentální profilací si myslí, že téma ekologická krize, není zveličované. Dále 31,1 % žáků zvolilo odpověď „nevím“ a 15,6 % odpovědělo, že s tvrzením souhlasí. Žáci ze školy bez environmentální profilace nejčastěji volili odpověď „nesouhlasím“. Tuto možnost si vybralo 42,3 % žáků. Více než 30 % žáků zvolilo odpověď „nevím“ a 26,7 % žáků odpovědělo, že s tvrzením souhlasí.

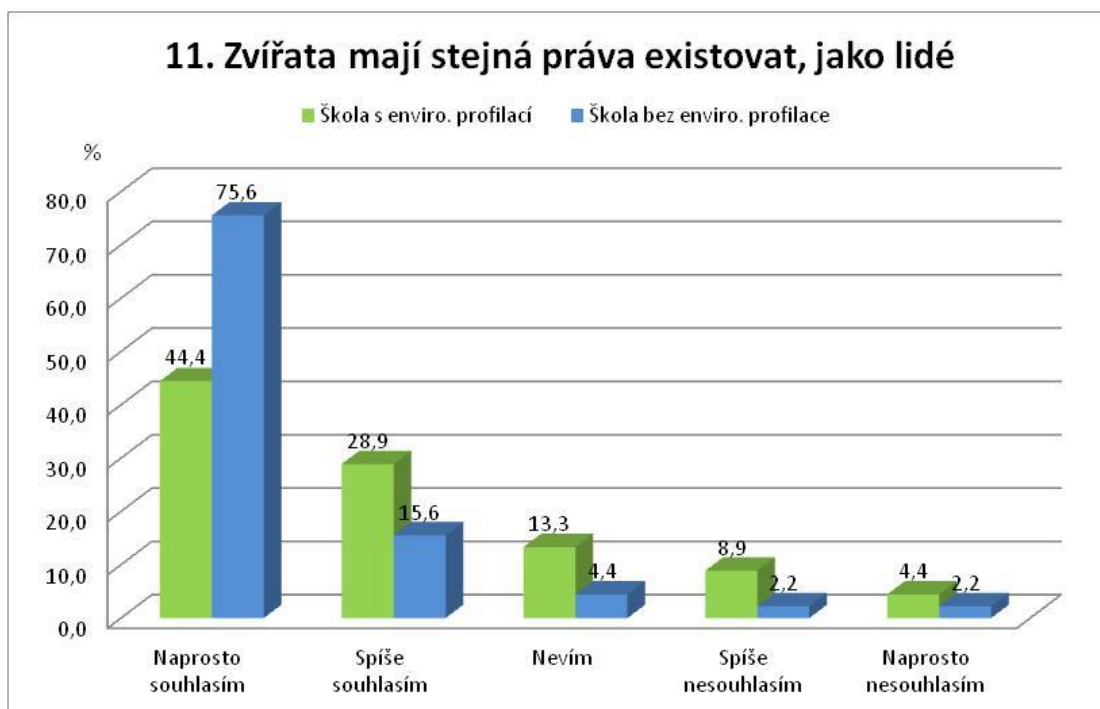
Obr. 10 Země jako „Kosmická loď“

Tab. 10 Země jako „Kosmická loď“ - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 10	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	15	33,3	9	20,0	13	28,9	5	11,1	3	6,7
Škola bez environmentální profilace	14	31,1	18	40,0	9	20,0	3	6,7	1	2,2

Z grafu č. 10 vyplývá, že 53,3 % žáků ze školy s environmentální profilací souhlasí s tvrzením, že Země je jako kosmická loď. Více než 28 % odpovědělo, že neví. Odpověď „nesouhlasím“ zvolilo celkem 17,8 % žáků.

U žáků ze školy bez environmentální profilace bylo nejčastější odpovědí „souhlasím“. Takto odpovědělo celkem 71,1 %. Odpověď neví zvolilo 20 % žáků a 8,9 % žáků zvolilo odpověď, že s tvrzením nesouhlasí.

Obr. 11 Práva zvířat a lidí

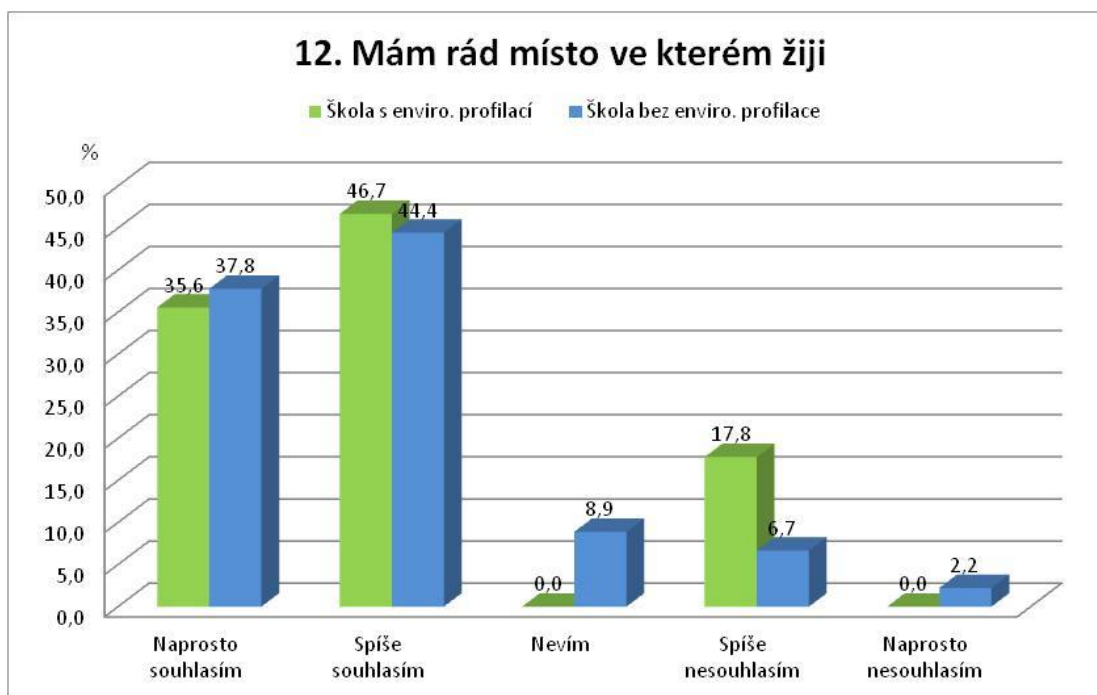
Tab. 11 Práva zvířat a lidí - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 11	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	20	44,4	13	28,9	6	13,3	4	8,9	2	4,4
Škola bez environmentální profilace	34	75,6	7	15,6	2	4,4	1	2,2	1	2,2

Žáci ze školy s environmentální profilací souhlasí s tím, že zvířata mají stejná práva na existenci jako lidé. Tuto možnost si vybralo více než 73 % žáků. Odpověď „nevím“ zvolilo 13,3 % žáků a 13,3 % s tímto tvrzením nesouhlasí.

U žáků školy bez environmentální profilace výrazně převažovala odpověď „souhlasím“. Tuto odpověď zvolilo 91,2 % žáků. Odpověď „nevím“ si vybralo 4,4 % žáků a s tvrzením nesouhlasilo 4,4 % žáků.

Z grafu vyplývá, že žáci ze školy bez environmentální profilace mají vyhraněnější názor na tuto otázku, neboť téměř všichni vyjádřili naprostý nebo částečný souhlas.

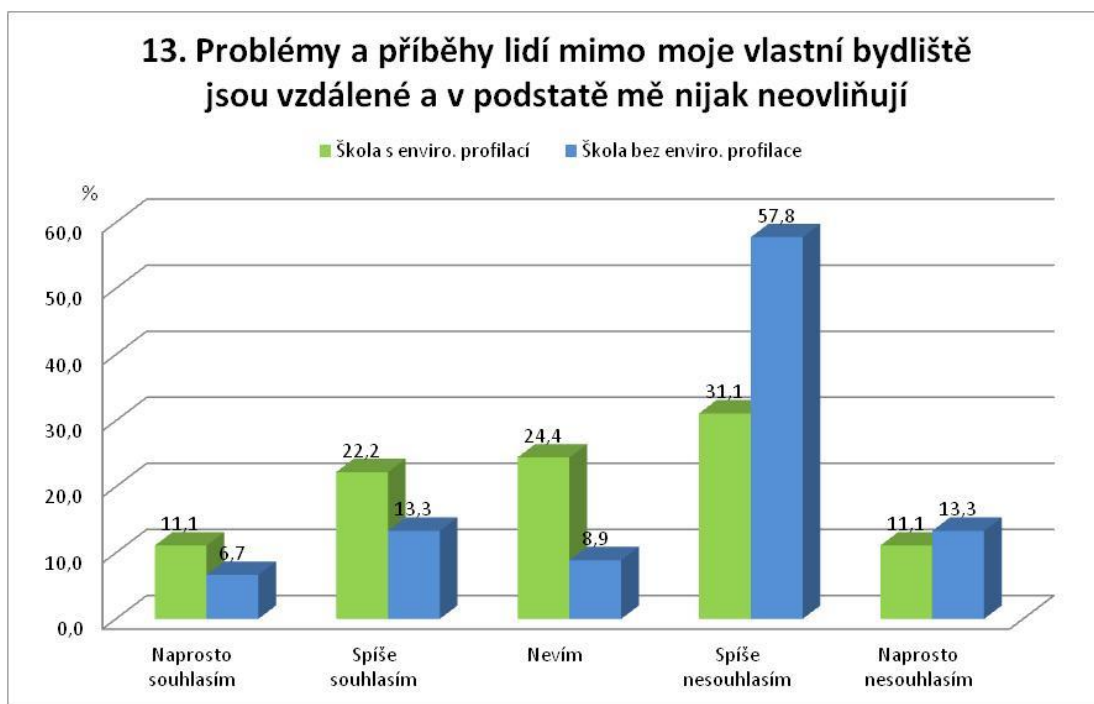

Obr. 12 Vztah k místu, kde žijí

Tab. 12 Místo kde žiji - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 12	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	16	35,6	21	46,7	0	0,0	8	17,8	0	0,0
Škola bez environmentální profilace	17	37,8	20	44,4	4	8,9	3	6,7	1	2,2

Z grafu č. 12 vyplývá, že většina žáků obou škol má rádo místo, kde žije. Tuto možnost zvolilo 81,7 % žáků školy s environmentální profilací a 82,2 % žáků školy bez environmentální profilace. Žáci ze školy bez environmentální profilace v 8,9 % zvolili odpověď „nevím“. S tvrzením nesouhlasí 17,8 % žáků ze školy s environmentální profilací a 8,9 % žáků bez environmentální profilace.

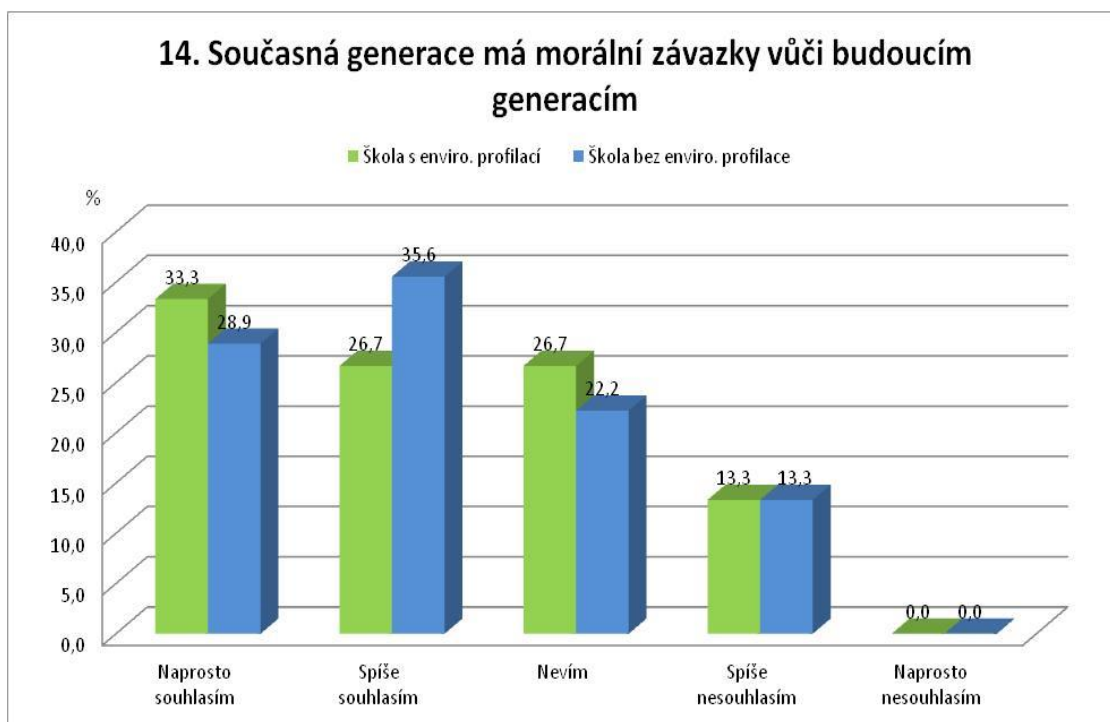
Obr. 13 Vzdálené ekologické problémy

Tab. 13 Vzdálené ekologické problémy - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 13	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	5	11,1	10	22,2	11	24,4	14	31,1	5	11,1
Škola bez environmentální profilace	3	6,7	6	13,3	4	8,9	26	57,8	6	13,3

U žáků střední školy bez environmentální profilace výrazně převažovala odpověď „nesouhlasím“. Tuto odpověď zvolilo 71,1 % žáků. Lze předpokládat, že tito žáci si uvědomují, že se jich týkají i problémy lidí mimo jejich vlastní bydliště. Dále 20 % žáků s tímto tvrzením souhlasí a odpověď „nevím“ zvolilo 8,9 % žáků.

U žáků ze školy s environmentální profilací není žádná z možností výrazně zastoupena. U těchto žáků je větší variabilita odpovědí. Dle 42,2 % žáků se problémy lidí mimo bydliště daných žáků týkají a 33,3 % uvedlo, že se jich problémy druhých netýkají. Druhou nejčastější odpovědí u žáků byla varianta „nevím“ (24,4 %).

Obr. 14 Morální závazky budoucím generacím

Tab. 14 Morální závazky budoucím generacím - počty žáků a procentuální zastoupení

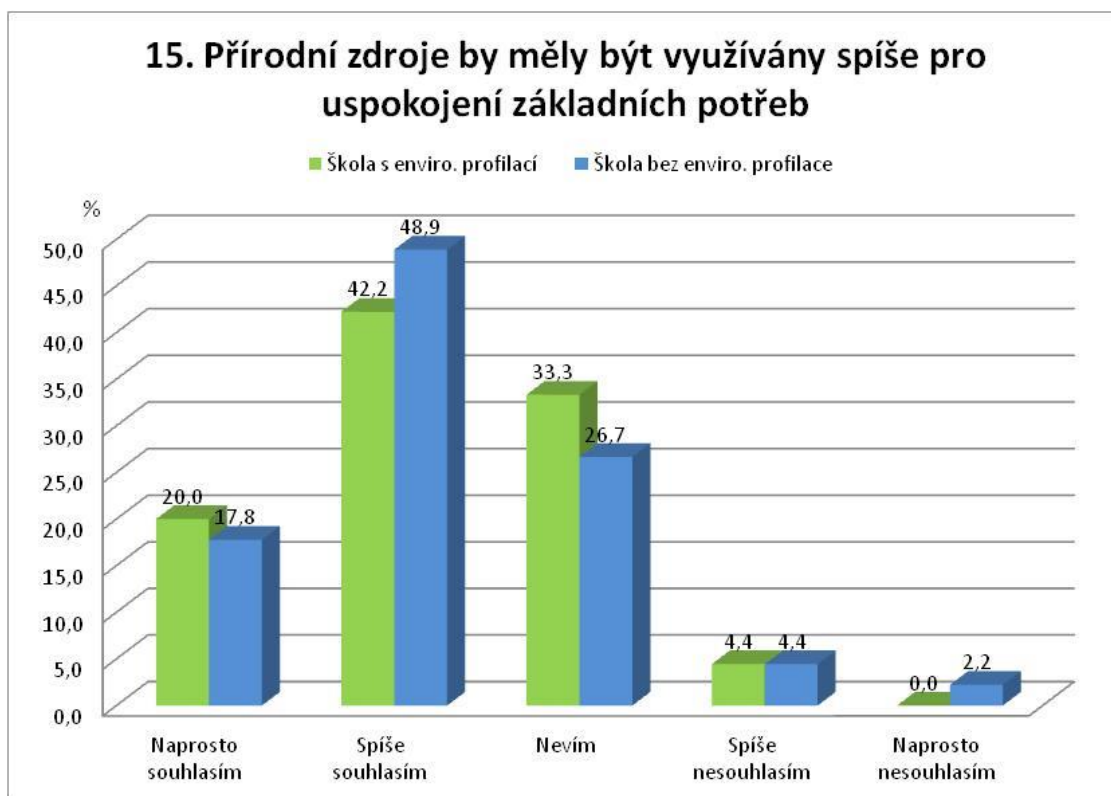
Otázka č. 14	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	15	33,3	12	26,7	12	26,7	6	13,3	0	0,0
Škola bez environmentální profilace	13	28,9	16	35,6	10	22,2	6	13,3	0	0,0

Z grafu č. 14 vyplývá, že 60 % žáků ze střední školy s environmentální profilací souhlasí s tvrzením. Odpověď „nevím“ zvolilo 26,7 % žáků a 13,3 % žáků odpovědělo „nesouhlasím“.

Tato otázka se vztahuje k myšlence trvale udržitelného rozvoje. Graf ukazuje, že z obou škol přibližně stejný počet respondentů odpovědělo „nevím“ (26,7% a 22,2 %). Na základě této informace lze předpokládat menší neznalost ideje trvale udržitelného rozvoje u žáků.

U žáků bez environmentální profilace převažovala odpověď „souhlasím“. Tuto odpověď zvolilo 64,5 %. S tvrzením nesouhlasí 13,3 % žáků a odpověď „nevím“ zvolilo 22,2 % žáků.

V rámci dotazníků se neobjevila ani jedna odpověď „naprostou nesouhlasím“, což lze považovat za velmi pozitivní.

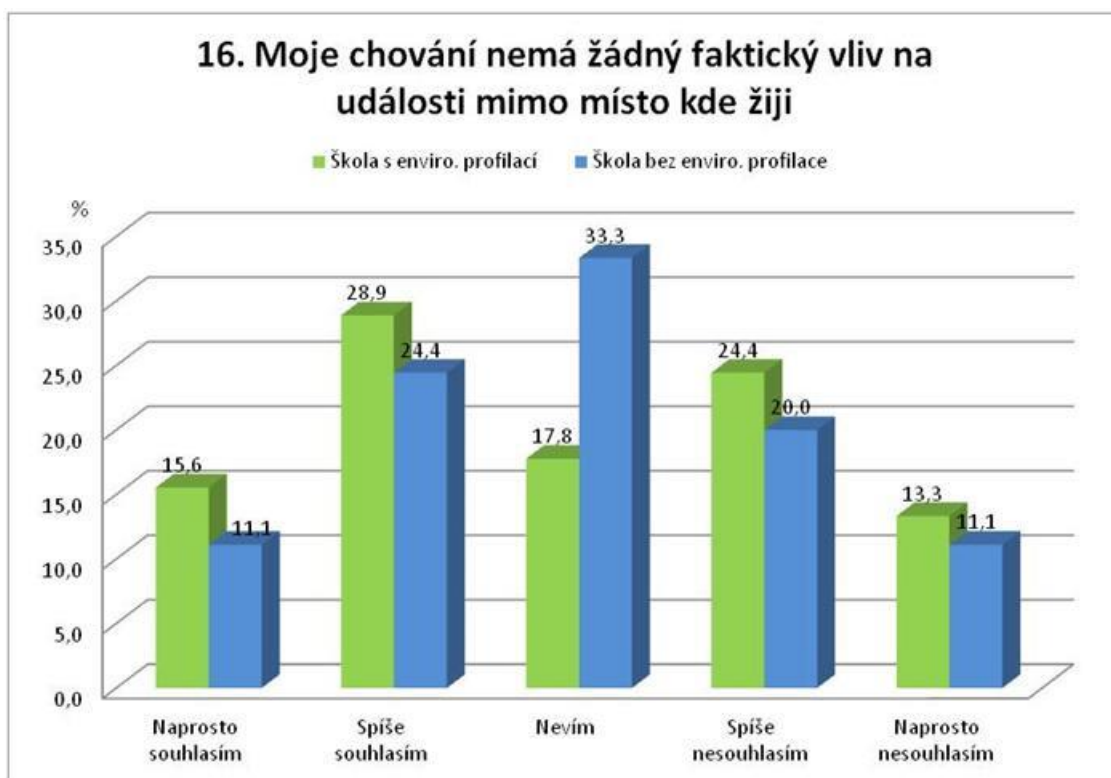
Obr. 15 Přírodní zdroje a jejich využívání

Tab. 15 Přírodní zdroje a jejich využívání - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 15	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	9	20,0	19	42,2	15	33,3	2	4,4	0	0,0
Škola bez environmentální profilace	8	17,8	22	48,9	12	26,7	2	4,4	1	2,2

Z grafu č. 15 vyplývá, že 62,2 % žáků ze školy s environmentální profilací souhlasí s tvrzením, že by přírodní zdroje měly být využívány především pro uspokojení základních potřeb. Odpověď „nevím“ zvolilo 33,3 % žáků a 4,4 % žáků s tímto tvrzením nesouhlasí.

Žáci střední školy bez environmentální profilace nejčastěji volili odpověď „souhlasím“. Tuto možnost zvolilo 66,7 % žáků. Variantu „nevím“ zvolilo 26,7 % žáků a s tvrzením nesouhlasilo 6,6 % žáků.

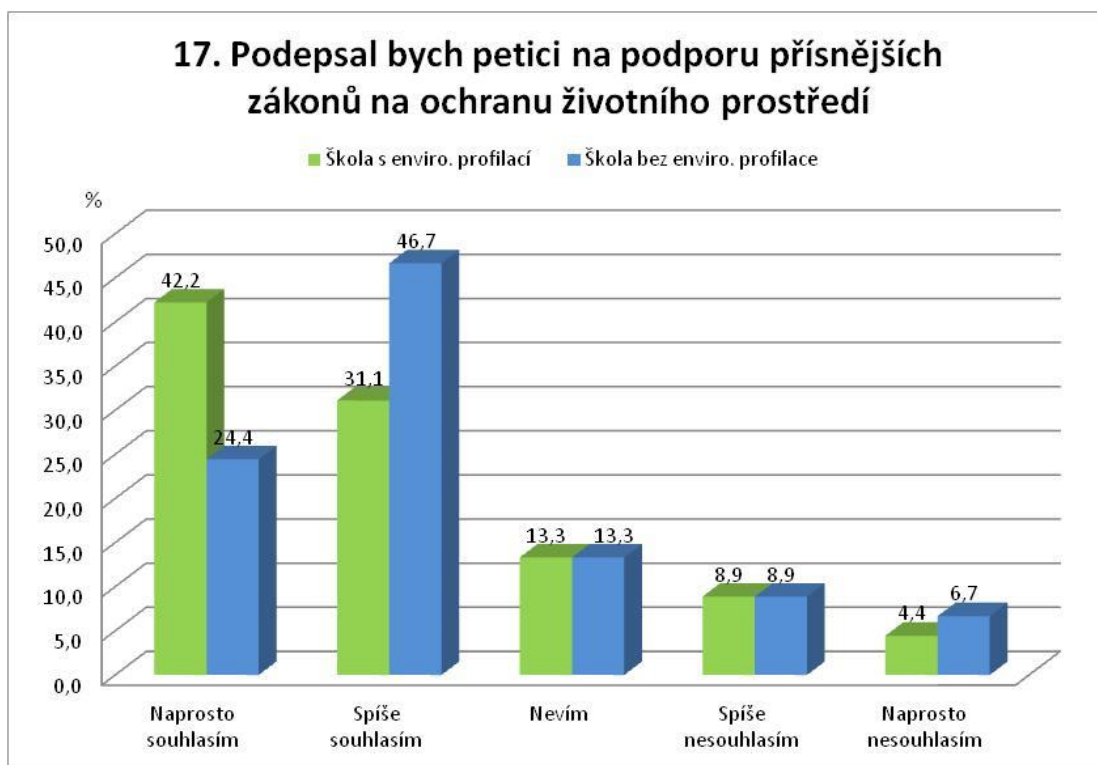
Obr. 16 Chování žáků

Tab. 16 Chování žáků - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 16	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	7	15,6	13	28,9	8	17,8	11	24,4	6	13,3
Škola bez environmentální profilace	5	11,1	11	24,4	15	33,3	9	20,0	5	11,1

Z grafu vyplývá různorodost odpovědí žáků obou škol. Žádná z odpovědí není výrazně zastoupena. Nejčastější odpovědí žáků střední školy bez environmentální profilace byla varianta „nevím“. Tuto možnost zvolilo 33,3 % žáků. Variantu „souhlasím“ zvolilo 35,5 % žáků a odpověď „nesouhlasím“ zvolilo 31,1 %. Z odpovědí lze vyvodit, že si žáci neuvědomují, že i jedinec může výrazně působit v prevenci a zlepšování životního prostředí.

Nejčtenější odpověď u žáků střední školy s environmentální profilací bylo „nesouhlasím“. Tuto odpověď zvolilo 37,7 % žáků. Odpověď „nevím“ zvolilo 17,8 % žáků a s tvrzením souhlasilo 35,5 % žáků.

Obr. 17 Podpis petice

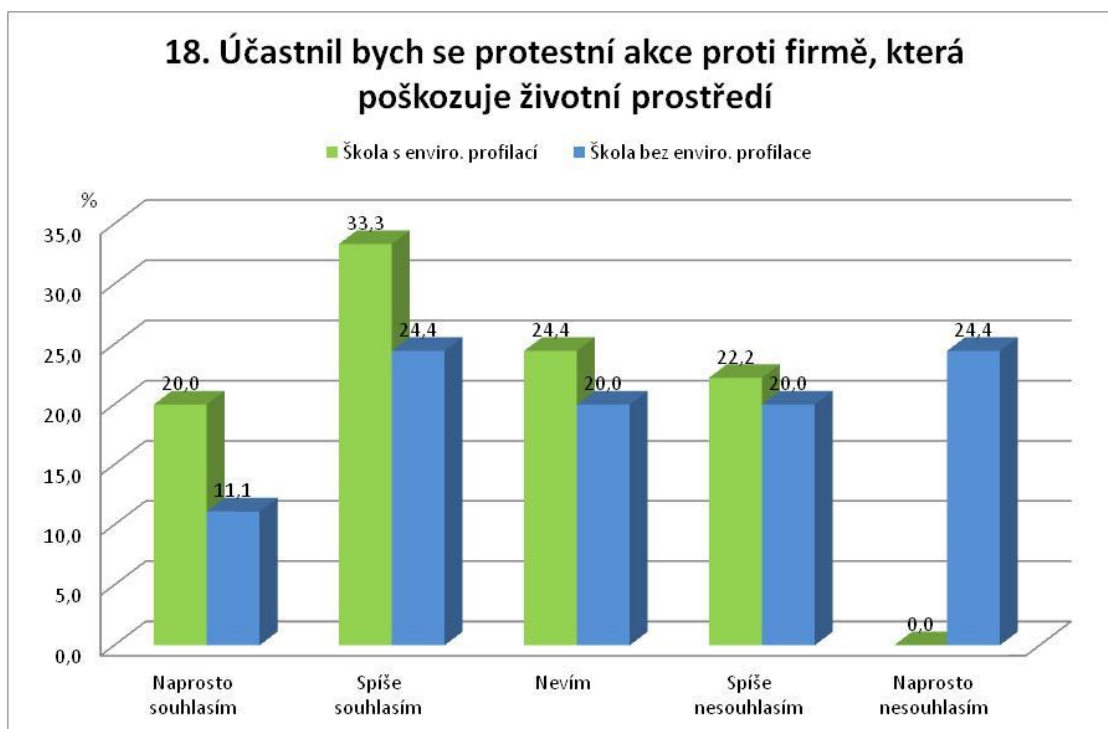
Tab. 17 Podpis petice - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 17	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	19	42,2	14	31,1	6	13,3	4	8,9	2	4,4
Škola bez environmentální profilace	11	24,4	21	46,7	6	13,3	4	8,9	3	6,7

Z grafu č. 17 vyplývá, že 73,3 % žáků s environmentální profilací souhlasí s tím, že by podepsalo petici na ochranu životního prostředí. Možnost „nevím“ zvolilo 13,3 % žáků a petici by nepodepsalo 13,3 % žáků.

Žáci ze střední školy bez environmentální profilace nejčastěji volili odpověď „souhlasím“. Tuto variantu zvolilo 71,1 %. Odpověď „nevím“ zvolilo 13,3 % a s podepsáním petice nesouhlasí 15,6 % žáků.

Toto ukazuje na vysoký deklarovaný zájem žáků o environmentální problematiku. Dále z těchto informací lze předpokládat, že žáci mají zájem o životní prostředí, ve kterém žijí.

Obr. 18 Účast na protestní akci

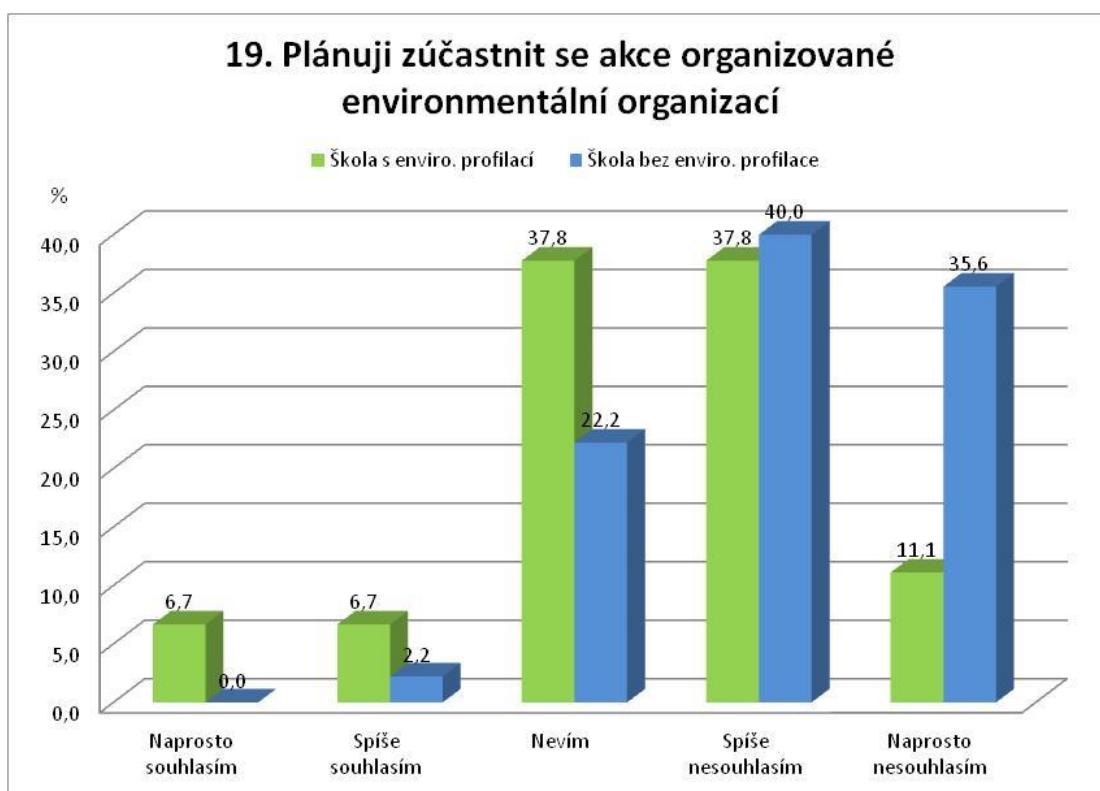
Tab. 18 Účast na protestní akci- počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 18	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	9	20,0	15	33,3	11	24,4	10	22,2	0	0,0
Škola bez environmentální profilace	5	11,1	11	24,4	9	20,0	9	20,0	11	24,4

Z grafu č. 18 je patrné, že 53,3 % žáků školy s environmentální profilací souhlasí s účastí na protestní akci. Odpověď „nevím“ zvolilo 24,4 % žáků a s účastí na protestní akci nesouhlasí 22,2 % žáků.

U žáků ze školy bez environmentální profilace převažovala odpověď „nesouhlasím“ s účastí na protestní akci. Tuto variantu zvolilo 44,4 % žáků. Protestní akce by se zúčastnilo 35,5 % žáků. Odpověď „nevím“ si vybralo 20 % žáků.

Z grafu je zřejmé, že více než polovina žáků střední školy s environmentální profilací jeví zájem o aktivní účast na protestních akcích. Více jak 60% žáků školy bez environmentální profilace s protestní akcí nesouhlasí nebo neví.

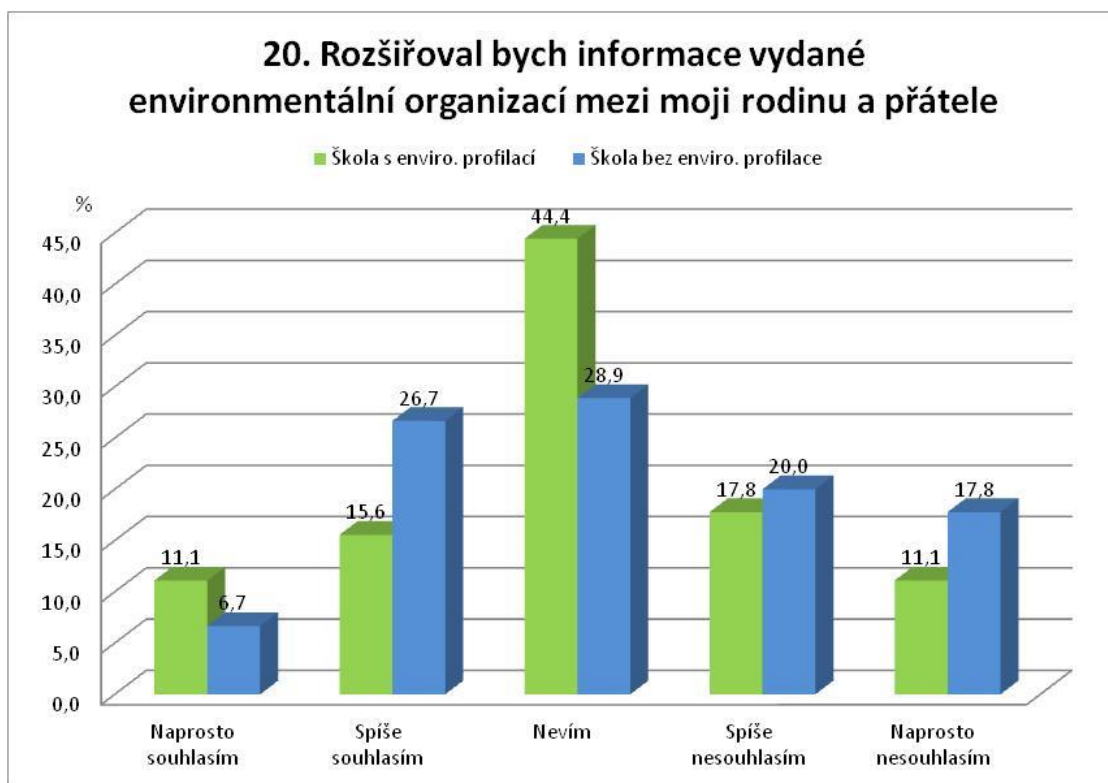
Obr. 19 Plán zúčastnit se ekologické aktivity

Tab. 19 Plán zúčastnit se akce - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 19	Naprosto souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprosto nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	3	6,7	17	37,8	17	37,8	5	11,1
Škola bez environmentální profilace	0	0,0	1	2,2	10	22,2	18	40,0	16	35,6

Z grafu č. 19 je zřejmé, že 48,9 % žáků střední školy s environmentální profilací se neplánuje zúčastnit akce, kterou by organizovala environmentální organizace. Dále 37,8 % žáků odpovědělo, že neví a 13,4 % žáků plánuje zúčastnit se akce organizované environmentální organizací.

Žáci ze školy bez environmentální profilace nejčastěji odpověděli, že se neplánují zúčastnit akce, kterou by organizovala environmentální organizace. Odpověď „nesouhlasím“ zvolilo 75,6 % žáků. Variantu neví zvolilo 22,2 % žáků. Účast na akci plánuje pouhé 2 % žáků ze školy bez environmentální profilace.

Obr. 20 Rozšiřování ekologických informací

Tab. 20 Rozšiřování informací - počty žáků a procentuální zastoupení

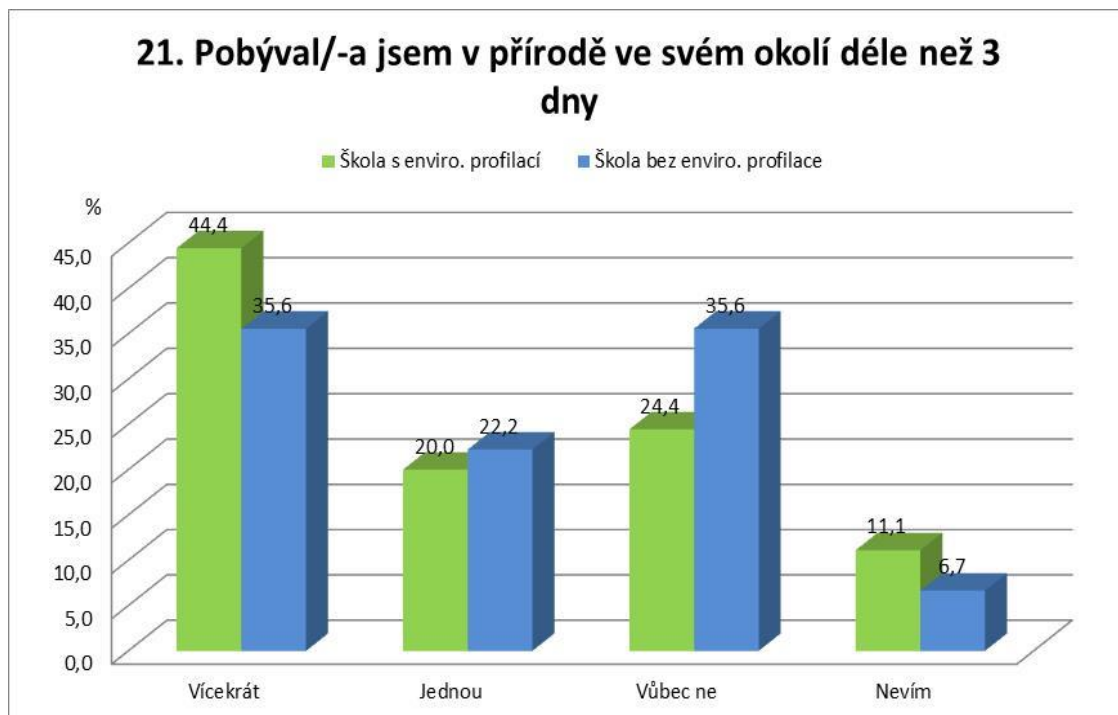
Otázka č. 20	Naprostou souhlasím		Spíše souhlasím		Nevím		Spíše nesouhlasím		Naprostou nesouhlasím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	5	11,1	7	15,6	20	44,4	8	17,8	5	11,1
Škola bez environmentální profilace	3	6,7	12	26,7	13	28,9	9	20,0	8	17,8

Nejčastější odpověď žáků střední školy s environmentální profilací u tvrzení, zda by rozšiřovali informace vydávané environmentální organizací, je „nevím“. Odpověď „nevím“ zvolilo 44,4 % žáků. Pouhých 26,7 % žáků by dále rozšiřovalo informace a 28,9 % žáků by informace dále nerozšiřovalo.

U žáků ze školy bez environmentální profilace převažovala odpověď „nesouhlasím“. To značí, že by informace dále nešířili. Tuto variantu zvolilo 37,8 % lidí. Informace zveřejněné environmentální organizací by dále rozšiřovalo 33,4 % žáků. Více jako 28 % žáků odpovědělo, že neví, zda by informace dále rozšiřovali.

Dále následují otázky, které se doptávají žáků, zda za posledních šest měsíců dělali vybrané činnosti. Jedná se například o pobývání v přírodě, příspěvku na charitu atd.

Za posledních šest měsíců jsem ...

Obr. 21 Pobyt v přírodě ve svém okolí

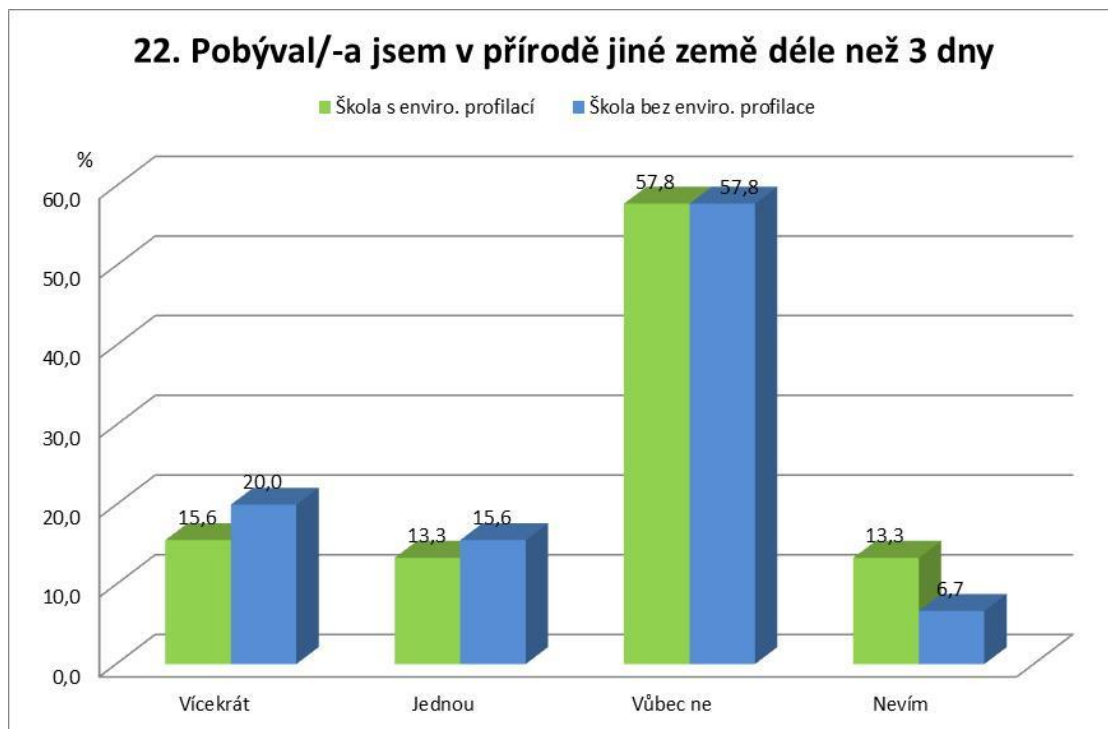
Tab. 21 Pobyt v přírodě ve svém okolí - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 21	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	20	44,4	9	20,0	11	24,4	5	11,1
Škola bez environmentální profilace	16	35,6	10	22,2	16	35,6	3	6,7

Z grafu č. 21 vyplývá, že 44,4 % žáků školy s environmentální profilací pobývalo vícekrát v přírodě svého okolí déle než 3 dny. Dále 20 % žáků uvedlo, že pobývali v přírodě svého okolí jedenkrát a 24,4 % odpovědělo, že v okolní přírodě nepobývali vůbec. Celkem 11,1 % žáků odpovědělo, že neví.

Celkem 35,6 % žáků školy bez environmentální profilace uvedlo, že pobývali vícekrát v přírodě svého okolí. Dále 22,2 % žáků odpovědělo, že pobývali

v přírodě svého okolí jedenkrát a 35,6 % žáků nepobývalo v přírodě vůbec. Celkem 6,7 % žáků zvolilo odpověď „nevím“.

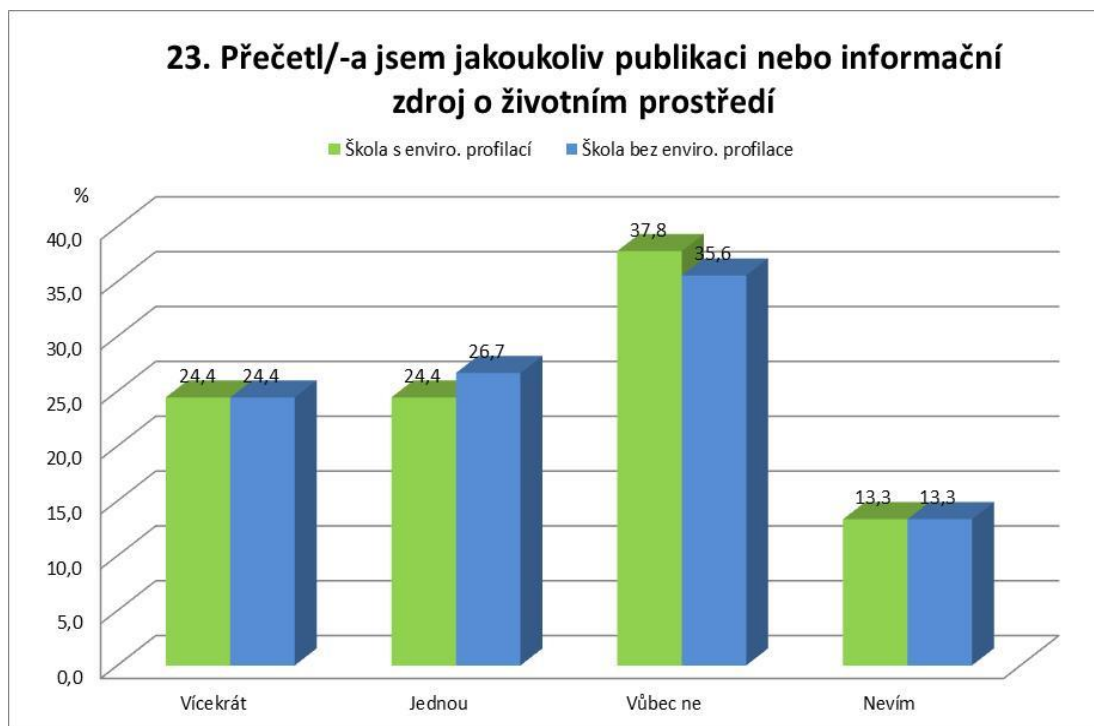
Obr. 22 Pobyt v přírodě jiné země

Tab. 22 Pobyt v přírodě jiné země - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 22	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	7	15,6	6	13,3	26	57,8	6	13,3
Škola bez environmentální profilace	9	20,0	7	15,6	26	57,8	3	6,7

Z grafu č. 22 vyplývá, že 15,6 % žáků střední školy s environmentální profilací pobývalo v přírodě jiné země vícekrát. Dále 13,3 % žáků pobývalo v jiné zemi jedenkrát. Nejčastější odpovědí byla možnost, že žáci nepobývali v přírodě jiné země. Tuto možnost zvolilo 57,8 % žáků. Celkem 13,3 % žáků zvolilo odpověď „nevím“.

Celkem 57,8 % žáků ze školy bez environmentální profilace vůbec nepobývalo v posledních šesti měsících v přírodě jiné země. Dále 15,6 % žáků navštívilo přírodu jiné země vícekrát a 20 % žáků jedenkrát. Možnost „nevím“ zvolilo 6,7 % žáků.

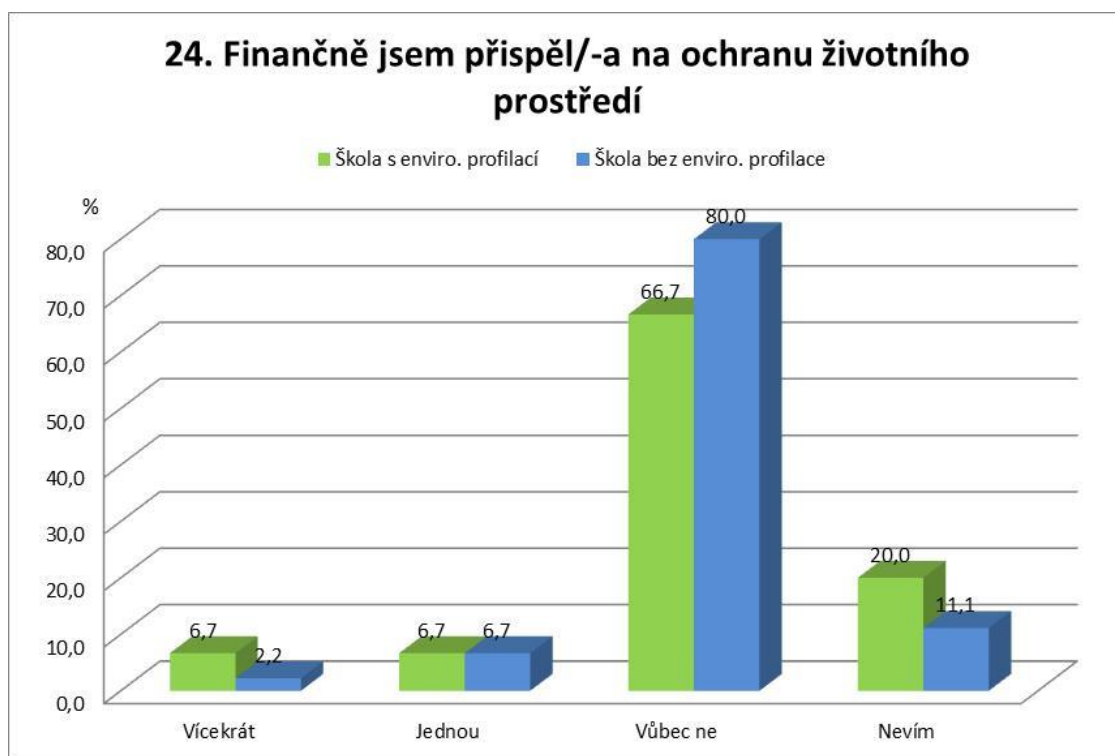
Obr. 23 Publikace o životním prostředí

Tab. 23 Publikace o životním prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 23	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	11	24,4	11	24,4	17	37,8	6	13,3
Škola bez environmentální profilace	11	24,4	12	26,7	16	35,6	6	13,3

Z výsledků průzkumu vyplývá, že 24,4 % žáků školy s environmentální profilací přečetlo vícekrát publikaci o životním prostředí a 24,4% žáků četlo knihu s environmentální tematikou jedenkrát. Nejčastější odpovědí byla varianta „vůbec“, kde tuto možnost zvolilo 37,8 % žáků. Celkem 13,3 % žáků odpovědělo, že neví.

U žáků střední školy bez environmentální profilace převažovala odpověď, že nepřečetli žádnou publikaci věnující se problematice životního prostředí. Takto odpovědělo celkem 35,6 % žáků. Celkem 24,4 % žáků odpovědělo, že četli vícekrát publikaci o životním prostředí a 26,7 % žáků četlo knihu o životním prostředí jedenkrát. Odpověď „nevím“ zvolilo 13,3 % žáků.

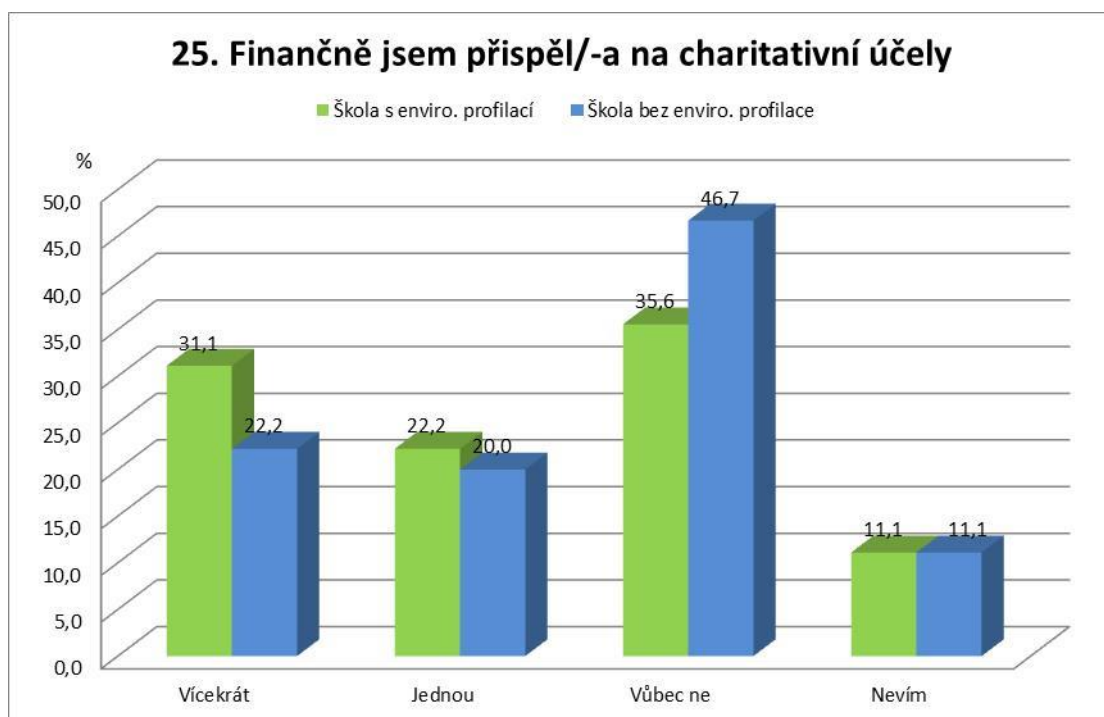

Obr. 24 Finanční příspěvek na životní prostředí

Tab. 24 Finanční příspěvek na životní prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 24	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	3	6,7	30	66,7	9	20,0
Škola bez environmentální profilace	1	2,2	3	6,7	36	80,0	5	11,1

Z grafu č. 24 je zřejmé, že většina žáků obou škol finančně nepřispěla v posledních 6 měsících na ochranu životního prostředí. Jedná se o 66,7 % žáků školy s environmentální profilací a 80 % žáků bez environmentální profilace. Pouze 6,7 % žáků s environmentální profilací a 2,2 % žáků bez environmentální profilace finančně přispělo vícekrát na ochranu životního prostředí. Dále 20 % žáků střední školy s environmentální profilací a 11,1 % bez environmentální profilace neví, zda finančně přispělo na životní prostředí.

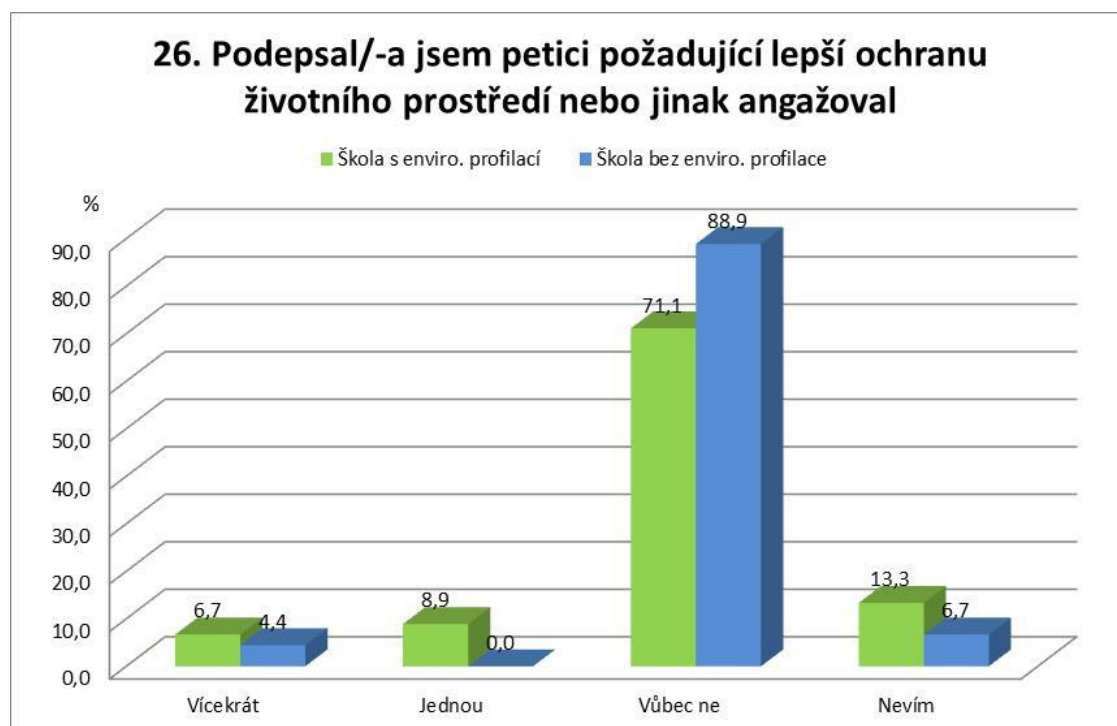
Obr. 25 Finanční příspěvek na charitu

Tab. 25 Finanční příspěvek na charitu - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 25	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	14	31,1	10	22,2	16	35,6	5	11,1
Škola bez environmentální profilace	10	22,2	9	20,0	21	46,7	5	11,1

Z grafu č. 25 vyplývá, že 31,1 % a 22,2 % žáků přispělo vícekrát na charitativní účely za poslední 6 měsíců. Dále 22,2 % žáků s environmentální profilací a 20 % žáků bez environmentální profilace přispělo jedenkrát na charitativní účely. Vůbec nepřispělo na charitativní účely 35,6 % žáků s environmentální profilací a 46,7 % žáků bez environmentální profilace. Odpověď „nevím“ si vybralo 11,1 % žáků na každé škole.

Při porovnání výsledků z předcházejících položek (24 a 25) lze konstatovat, že žáci mají větší tendenci podporovat charitu, než organizace na ochranu životního prostředí.

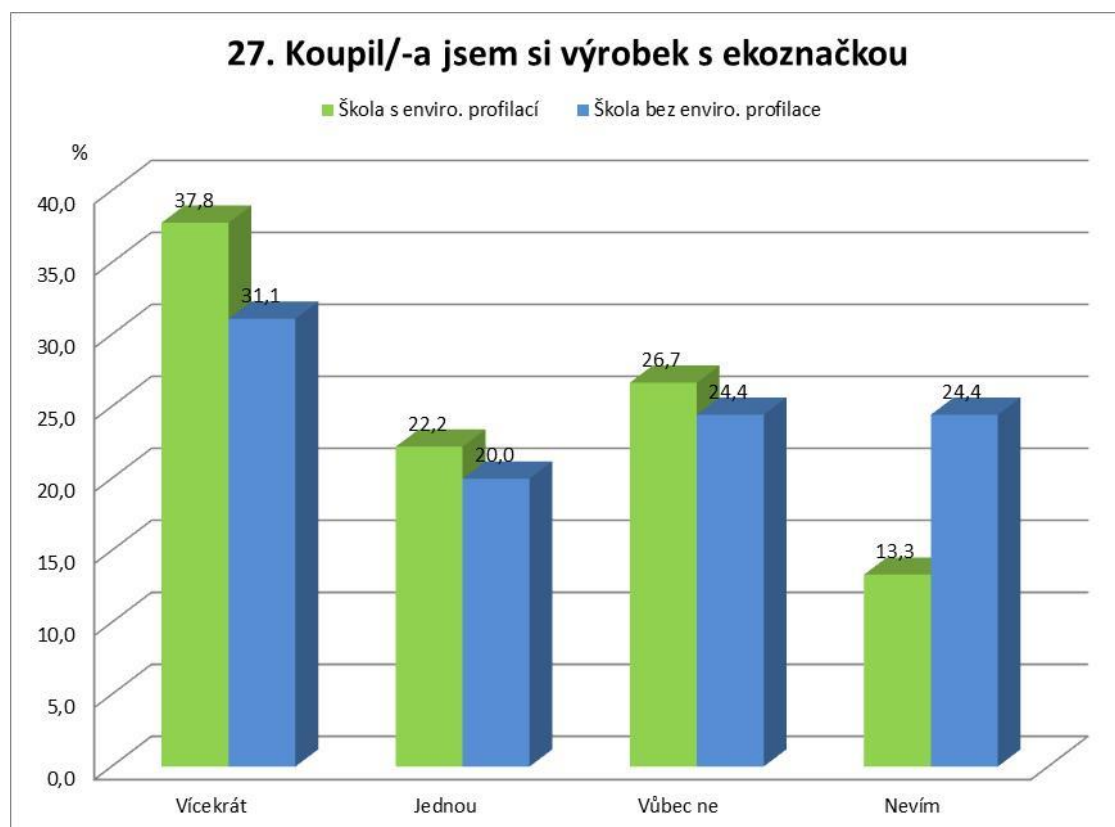
Obr. 26 Podpis petice

Tab. 26 Podpis petice - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 26	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	4	8,9	32	71,1	6	13,3
Škola bez environmentální profilace	2	4,4	0	0,0	40	88,9	3	6,7

Z grafu vyplývá, že 71,1 % žáků s environmentální profilací za posledních šest měsíců nepodepsalo petici požadující lepší ochranu životního prostředí, anebo se nějak angažovalo v ochraně životního prostředí. Celkem 6,7 % žáků vícekrát podepsalo petici na lepší ochranu životního prostředí. Dále 8,9 % žáků podepsalo petici za posledních šest měsíců jedenkrát.

Celkem 88,9 % žáků bez environmentální profilace nepodepsalo v posledních šesti měsících petici na lepší ochranu životního prostředí. Dále 4,4 % žáků podepsalo vícekrát za posledních šest měsíců petici a odpověď „nevím“ zvolilo celkem 6,7 % žáků.

Obr. 27 Koupě výrobku s ekoznačkou

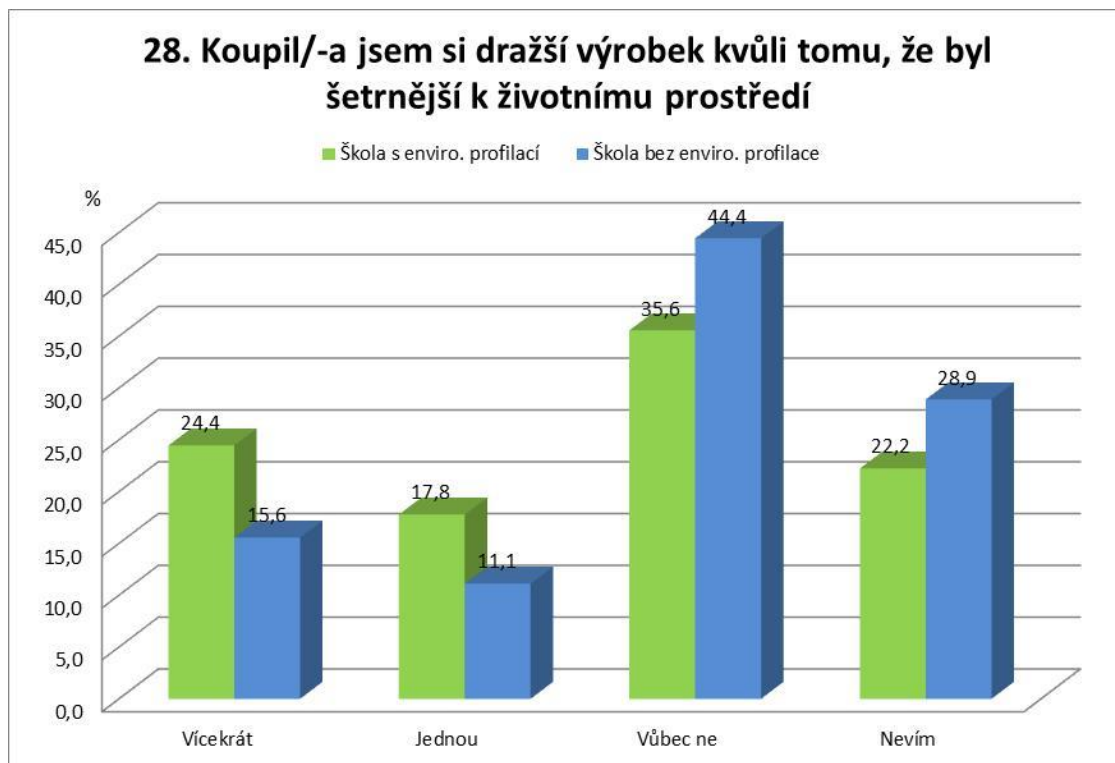
Tab. 27 Koupě výrobku s ekoznačkou - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 27	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	17	37,8	10	22,2	12	26,7	6	13,3
Škola bez environmentální profilace	14	31,1	9	20,0	11	24,4	11	24,4

Z grafu je zřejmé, že 37,8 % žáků střední školy s environmentální profilací nakoupilo vícekrát za posledních šest měsíců výrobky s ekoznačkou. Dále 22,2 % žáků koupilo jedenkrát výrobek s ekoznačkou. Na základě grafu lze dále konstatovat, že více než polovina žáků si vícekrát nebo alespoň jednou zakoupila výrobek s ekoznačkou. Variantu „vůbec“ zvolilo celkem 26,7 % žáků. Celkem 13,3 % žáků zvolili odpověď „nevím“.

Celkem 31,1 % žáků ze školy bez environmentální profilace nakoupilo vícekrát výrobek s ekoznačkou a 20 % žáků si jedenkrát zakoupilo výrobek s eko-

značkou. Dále 24,4 % žáků odpovědělo, že si vůbec nezakoupili výrobek s ekoznačkou. Možnost „nevím“ si vybralo celkem 24,4 % žáků.

Obr. 28 Koupě dražšího výrobku šetrnějšího k životnímu prostředí

Tab. 28 Koupě dražšího výrobku šetrnějšího k životnímu prostředí - počty žáků a procentuální zastoupení

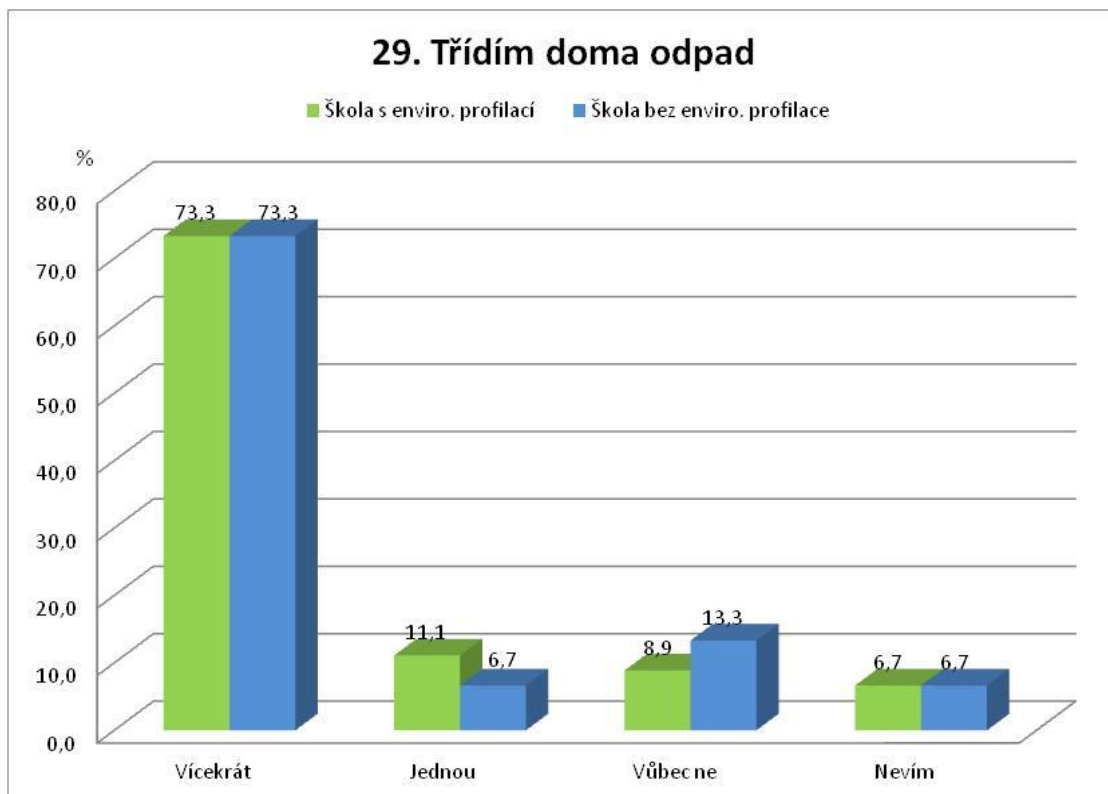
Otázka č. 28	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	11	24,4	8	17,8	16	35,6	10	22,2
Škola bez environmentální profilace	7	15,6	5	11,1	20	44,4	13	28,9

Z grafu č. 28 vyplývá, že 44,4 % žáků bez environmentální profilace si v posledních šesti měsících nekoupilo dražší výrobek kvůli tomu, že byl šetrnější k životnímu prostředí. Celkem 15,6 % žáků si vícekrát zakoupilo dražší výrobek a 11,1 % žáků si za posledních šest měsíců jedenkrát pořídilo dražší a šetrnější výrobek. Celkem 28,9 % žáků zvolilo odpověď „nevím“.

Celkem 24,4 % žáků školy s environmentální profilací si vícekrát zakoupilo dražší výrobek a 17,8 % žáků si v posledních šesti měsících jedenkrát zakoupilo

dražší a šetrnější výrobek. Nejčastější odpovědí byla varianta, že si vůbec žádný výrobek nezakoupili. Tuto možnost zvolilo celkem 35,6 % žáků. Možnost „nevím“ zvolilo 22,2 % žáků.

Z grafu vyplývá, že častěji nakupují dražší výrobky šetrnější k životnímu prostředí žáci školy s environmentální profilací (42,2 %). Na základě této informace lze předpokládat, že tito žáci mají větší povědomí o odpovědnosti k životnímu prostředí.

Obr. 29 Třídění odpadu

Tab. 29 Třídění odpadu - počty žáků a procentuální zastoupení

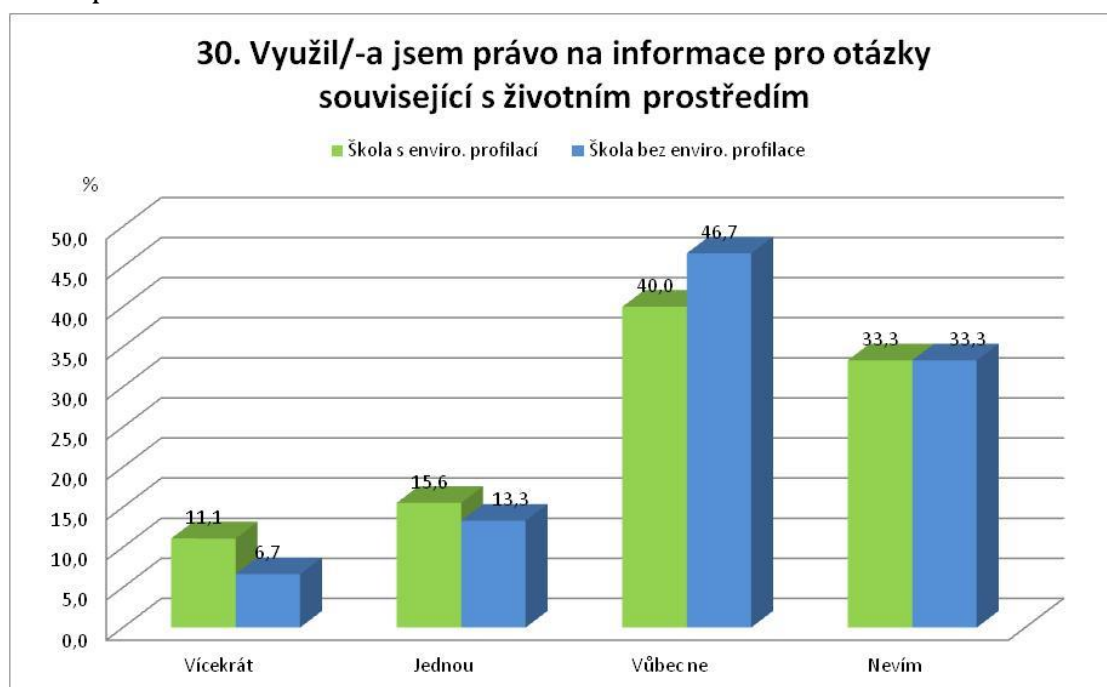
Otázka č. 29	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	33	73,3	5	11,1	4	8,9	3	6,7
Škola bez environmentální profilace	33	73,3	3	6,7	6	13,3	3	6,7

Z grafu č. 29 je patrné, že 73,3 % žáků střední školy s environmentální profilací třídilo vícekrát odpad v posledních šesti měsících. Dále z grafu vyplývá, že více 84

% žáků ze školy s environmentální profilací třídilo odpad vícekrát anebo jedenkrát. Odpověď „nevím“ zvolilo 6,7 % žáků a 8,9 % žáků uvedlo, že odpad nikdy netřídili.

Celkem 73,3 % žáků bez environmentální profilace třídilo domovní odpad vícekrát a 6,7 % žáků třídilo odpad jedenkrát. Celkem 13,3 % žáků za posledních šest měsíců vůbec netřídilo domovní odpad. Odpověď „nevím“ zvolilo celkem 6,7 % žáků.

Tyto hodnoty jsou velmi vysoké. Tento údaj je vzhledem k životnímu prostředí velmi pozitivní.

Obr. 30 Právo na informace

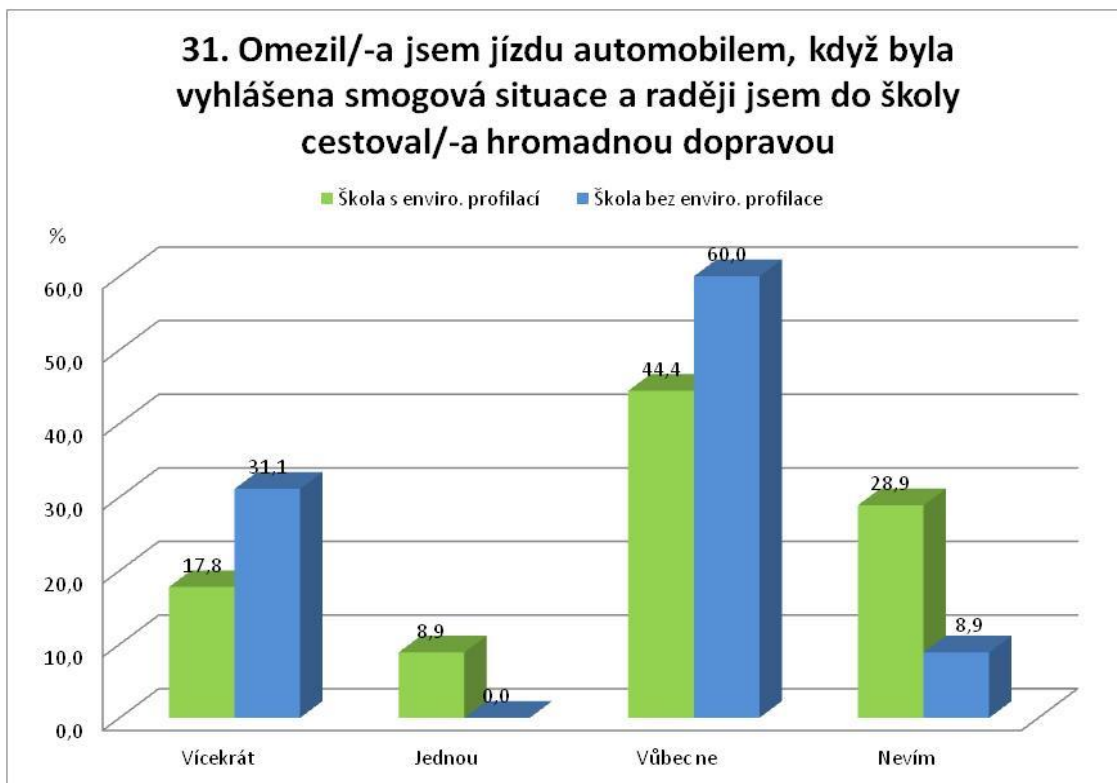
Tab. 30 Právo na informace - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 30	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	5	11,1	7	15,6	18	40,0	15	33,3
Škola bez environmentální profilace	3	6,7	6	13,3	21	46,7	15	33,3

Z grafu č. 30 vyplývá, že 40 % žáků s environmentální profilací za posledních šest měsíců vůbec nevyužilo právo na informace. Celkem 11,1 % žáků využilo vícekrát

právo na informace a 15,6 % žáků tuto možnost využilo jedenkrát. Odpověď „nevím“ vybralo celkem 33,3 % žáků.

Celkem 6,7 % žáků bez environmentální profilace využilo vícekrát právo na informace o životním prostředí. Dále 13,3 % žáků využilo právo na informace za posledních šest měsíců jedenkrát. Tuto možnost vůbec nevyužilo 46,7 % žáků a odpověď „nevím“ zvolilo celkem 33,3 % žáků.

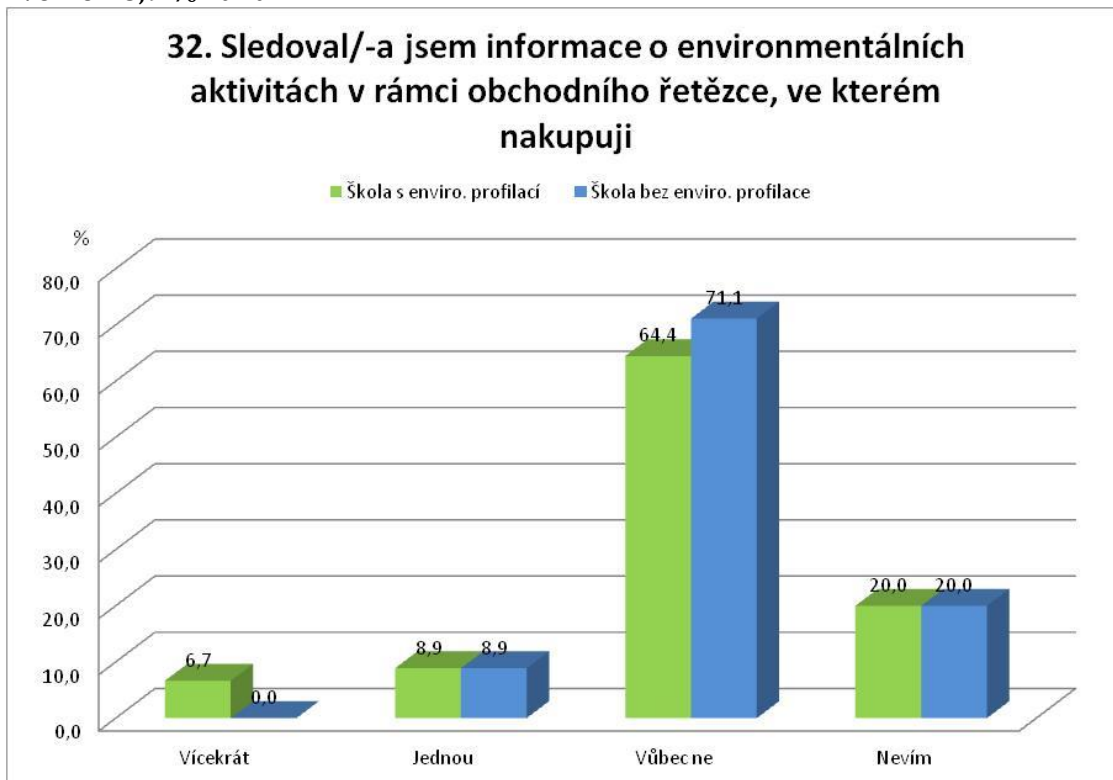
Obr. 31 Jízda automobilem při smogové situaci

Tab. 31 Jízda automobilem při smogové situaci - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 31	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	8	17,8	4	8,9	20	44,4	13	28,9
Škola bez environmentální profilace	14	31,1	0	0,0	27	60,0	4	8,9

Z grafu č. 31 vyplývá, že 60 % žáků střední školy bez environmentální profilace se vůbec neomezilo v průběhu smogové situace. Vícekrát se omezilo celkem 31,1 % žáků a možnost „nevím“ zvolilo 8,9 % žáků.

Celkem 44,4 % žáků školy s environmentální profilací vůbec neomezilo jízdu automobilem. Dále 17,8 % žáků vícekrát omezilo jízdu automobilem při smogové situaci a 8,9 % žáků jedenkrát omezilo jízdu automobilem. Odpověď „nevím“ zvolilo 28,9 % žáků.

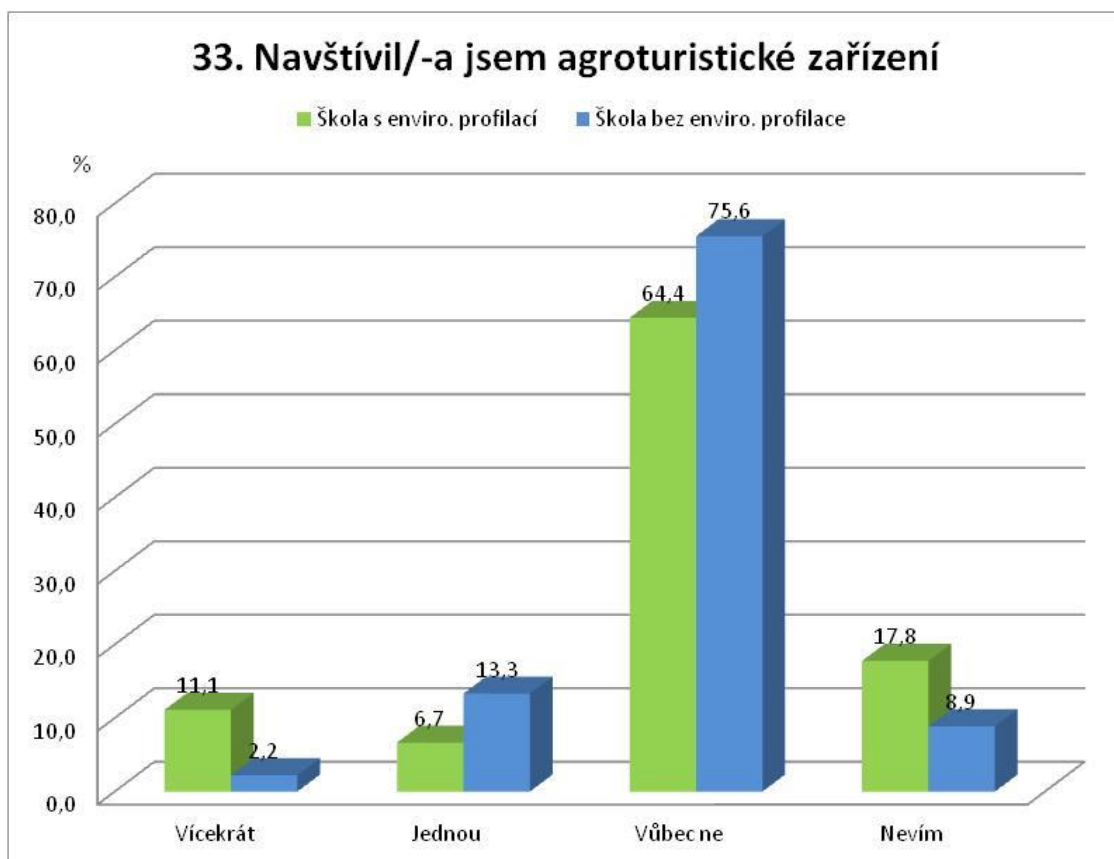
Obr. 32 Environmentální aktivity v obchodních řetězcích

Tab. 32 Environmentální aktivity v obchodních řetězcích- počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 32	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	3	6,7	4	8,9	29	64,4	9	20,0
Škola bez environmentální profilace	0	0,0	4	8,9	32	71,1	9	20,0

Z obr. 32 je zřejmé, že žáci daných škol nesledují informace o environmentálních aktivitách obchodního řetězce. Tuto možnost uvedlo 64,4 % žáků s environmentální profilací. Informace o environmentálních aktivitách sledovalo 6,7 % žáků vícekrát a 8,9 % žáků jedenkrát. Variantu „nevím“ zvolilo celkem 20 % žáků.

U žáků bez environmentální profilace převažovala odpověď, že informace o environmentálních aktivitách vůbec nesledují (71,1 %). Celkem 8,9 % žáků za posledních šest měsíců jedenkrát sledovalo tuto informaci. Možnost „nevím“ zvolilo celkem 20 % žáků.

Obr. 33 Návštěva agroturistického zařízení

Tab. 33 Návštěva agroturistického zařízení - počty žáků a procentuální zastoupení

Otázka č. 33	Četnost odpovědí							
	Vícekrát		Jednou		Vůbec ne		Nevím	
	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%	Počet žáků	%
Škola s environmentální profilací	5	11,1	3	6,7	29	64,4	8	17,8
Škola bez environmentální profilace	1	2,2	6	13,3	34	75,6	4	8,9

Z grafu č. 33 vyplývá, že 64,4 % žáků ze školy s environmentální profilací vůbec za posledních šest měsíců nenavštívilo agroturistické zařízení. Celkem 11,1 % žáků

navštívilo vícekrát agroturistikou farmu a 6,7 % bylo na farmě jedenkrát za posledních šest měsíců. Odpověď „nevím“ zvolilo celkem 17,8 % žáků.

Nejčastější odpovědí u žáků školy bez environmentální profilace byla varianta „vůbec“ (75,6 % žáků). Celkem 2,2 % žáků bylo vícekrát za posledních šest měsíců na agroturistické farmě. Dále 13,3 % žáků navštívilo agroturistické zařízení jedenkrát. Odpověď „nevím“ zvolilo celkem 8,9 % žáků.

6 Diskuze

Respondenti byli žáci dvou odborných středních škol. Jedna škola byla s environmentální profilací a druhá bez environmentální profilace. Celkový počet dotazovaných byl 90 žáků.

Výzkum zabývající se vlivem environmentální profilace středních škol na proenvironmentální postoje a jednání studentů, byl proveden a zveřejněn v roce 2007. Výzkum byl proveden Alešem Bezouškem a Janem Činčerou. V rámci tohoto výzkumu byly porovnávány dvě vybrané střední školy. Tento výzkum je založen na metodě dotazování (Bezouška a Činčera, 2007). Pro předkládané průzkumné šetření byl použit stejný dotazník s menšími úpravami. Hodnotící Likertova škála byla v rámci této bakalářské práce pouze pěti stupňová na rozdíl od původního dotazníku, kde byla použita sedmistupňová hodnotící škála. Další změnou bylo rozšíření dotazníku o závěrečné tři otázky.

Ve výzkumu Bezoušky a Činčery žáci u položek 1 až 10 vyjadřují souhlas s environmentálními problémy. Tento výsledek je shodný i při vyhodnocení této bakalářské práce. V rámci této bakalářské práce se u položky číslo 3 objevuje velké množství odpovědí nevíme u žáků s environmentální profilací. Tato položka se žáků ptá, zda lidé byli stvořeni proto, aby vládli zbytku přírody.

Respondenti ve výzkumu vykazují proenvironmentální postoje. Tento výsledek byl zjištěn i v tomto průzkumu, v němž žáci obou vybraných škol zastávají proenvironmentální postoje.

Autoři výzkumu uvádí, že se v rámci dotazníku objevily problematické položky a to položky číslo 14 a 16. Tato informace je patrná i z výsledků této bakalářské práce. Položka číslo 14 se, žáků ptá, zda má současná generace morální závazek vůči budoucím generacím. V této práci velká část tj. 60 % žáků s environmentální profilací a 64 % žáků bez environmentální profilace s tímto souhlasí, ale i přesto podstatná část žáků uvádí, že neví anebo nesouhlasí. Tato otázka se vztahuje k principům trvale udržitelného rozvoje, který by měl být součástí vzdělávacích programů, a proto by se dalo předpokládat, že postoj žáků bude vyhraněnější. Položka číslo 16 se žáků ptá, zda má jejich jednání faktický vliv na události mimo místo, kde žijí. V rámci průzkumu v této práci se u žáků střední školy bez environmentální profilace výrazně vyskytovala odpověď „nevím“. Tuto možnost zvolilo 33,3 % žáků. Na základě tohoto výsledku lze předpokládat, že byla položka buďto špatně formulována, anebo to značí mezery žáků v globální provázanosti celého světa.

Třetí škála položek se věnuje míře ochoty studentů k proenvironmentálním aktivitám. Výzkum ukazuje, že větší míru ochoty k proenvironmentálnímu jednání vykazují žáci bez environmentální profilace. Na základě výsledků z dotazníkového šetření této bakalářské práce, lze vyvodit, že ochota k proenvironmentálnímu jednání je u žáků obou škol poměrně velká.

Poslední skupina položek se zabývá deklarovaným chováním žáků. Ptá se na to, co prožili v posledních šesti měsících. Žáci při vyplňování dotazníku vybírali z možností: vícekrát, jedenkrát, vůbec ne a nevím. Ve výzkumu Bezouška a Činčery byly výsledky deklarovaného chování žáků obou vybraných škol vyrovnané. Žáci školy bez environmentální profilace podle výzkumu častěji připívají na charitativní účely. Tento trend se v rámci této bakalářské práce nepotvrdil. V této práci se ukázalo, že častěji přispívají na charitativní účely žáci s environmentální profilací. Dále bylo ve výzkumu Bezouška a Činčery zjištěno, že žáci s environmentální profilací častěji třídí domácí odpad. Tento trend se v této bakalářské práci nepotvrdil. Rozdíly mezi žáky vybraných škol byly minimální (odpad třídí 84,4 % žáků s environmentální profilací a 80 % žáků bez environmentální profilace).

Většina žáků obou škol dává přednost pobytu v přírodě v okolí, kde žijí. Tento výsledek naznačuje, že žáci vybraných škol šetří životní prostředí. Díky tomu, že žáci tráví volný čas v okolí svého bydliště, nedochází k čerpání neobnovitelných přírodních zdrojů spojených s přepravou osob. Pouhých 15,6 % žáků s environmentální profilací a 20 % žáků bez environmentální profilace pobývalo v přírodě jiného státu vícekrát za posledních šest měsíců.

Více jak polovina žáků na obou školách si v posledních šesti měsících koupila výrobek s ekoznačkou. Tato informace opět potvrzuje proenvironmentální postoj žáků obou vybraných škol.

V rámci této práce je možné vymezit položky, u kterých se ve velkém množství objevovala odpověď nevím. Jedná se o položku, která se ptá žáků, zda lidská vynalézavost nikdy neúčinní Zemi neobyvatelnou. Další položka se žáků ptá, zda je planeta Země jako kosmická loď. Problémem může být buď to nesprávná formulace otázek, anebo žáci opravdu k těmto položkám nemají „žádný postoj“. Může se jednat o otázky, na které nechtějí v dotazníku sdělit svůj postoj, a proto se přiklonili k odpovědi nevím. Před umístěním dotazníku na vybrané školy byl proveden i předvýzkum, ve kterém ale tyto otázky nebyly identifikovány jako problematické. Další problematickou položkou bylo tvrzení, které se žáků ptá, zda nemá jejich jednání vliv i na místa mimo jejich bydliště. U této otázky převažovala odpověď „sou-

hlasím“ a „nevím“. Na základě tohoto výsledku je možné předpokládat, že žáci obou vybraných škol mají mírné nedostatky v „propojenosti světa.“

Velký rozpor mezi postojem žáků a deklarovaným chování je možné spatřit u položky číslo 17, která se žáků ptá, zda by podepsali petici na podporu zpřísnění zákonů na ochranu životního prostředí. Většina žáků obou škol by petici podepsalo. V rámci dotazníku dále následuje položka, která se žáků ptá na deklarované chování. Znění této otázky je: zda za posledních šest měsíců podepsali petici na lepší ochranu životního prostředí nebo se jinak angažovali. Nejčastější odpovědí byla varianta, že vůbec petici nepodepsali. Tuto variantu zvolilo 71,1 % žáků s environmentální profilací a 88,9 % bez environmentální profilace. Bylo by vhodné do dotazníku doplnit doplňující otázku k položce číslo 26. Jednalo by se o otázku, zda vůbec měli možnost v posledních šesti měsících podepsat petici, která se zabývá ochranou životního prostředí atd.

Získané výsledky z této práce nelze zobecnit a to z důvodu malého počtu respondentů. Tyto výsledky charakterizují žáky vybraných středních škol.

7 Doporučení pro pedagogickou praxi

Z výsledků práce vyplývá, že žáci obou vybraných škol zauímají spíše proenvironmentální postoje. Proenvironmentální postoje jsou v některých případech v rozporu s deklarovaným chováním žáků, proto by bylo vhodné žáky motivovat k proenvironmentálnímu chování.

Bylo by vhodné do výuky zařadit více praktických cvičení, která by se více zaměřovala na proenvironmentální chování a jeho důsledky na přírodu a krajinu. Pro žáky by bylo vhodné zařadit exkurze zaměřené na ekologickou a environmentální výchovu. Žáci by v rámci této exkurze měli možnost získat praktické zkušenosti. Exkurze by mohly být realizovány např. na agroturistické farmy, neziskové organizace věnující se ochraně životního prostředí, centra (ekocentra) environmentálního vzdělávání (Lipka, ekocentrum Hostětín, Trkmanka atd.), návštěva NP, CHKO, spalovny, skládky, Českého hydrometeorologického ústavu, odboru životního prostředí krajského nebo městského úřad atd.

Dále by bylo vhodné na vybraných školách vytvořit zájmové kroužky, které by se věnovaly environmentální výchově do větší hloubky. Koordinátor pro EVVO na školách by mohl uspořádat workshopy a přednášky s odborníky z praxe věnované environmentální problematice. Koordinátor na vybraných školách by mohl vytvořit nástěnku (webové stránky, profil na sociálních sítích atd.), kde by byly zveřejňovány aktuální informace o akcích vztahujících se k ochraně životního prostředí a také byly vyvěšovány novinky vztahujících se k životnímu prostředí.

Bylo by vhodné uspořádat workshop žákům a zdůraznit jim jejich vliv na životní prostředí, i když jsou „jen malou kapkou v moři.“ Je důležité žákům vysvětlit, že svět je velký propojený systém, na kterém se podílíme všichni. Tuto problematiku zmiňuje ve své knize z roku 2014 Krajhanzl.

V položce zda byli lidé stvořeni proto, aby vládli zbytku přírody, se objevilo 31 % žáků školy bez environmentální profilace, který s tímto tvrzením souhlasí a dalších 13,3 % žáků uvedlo, že neví. Odpověď neví zvolilo i 31,1 % žáků školy s environmentální profilací. U těchto žáků by se dalo očekávat, že budou zastávat nějaký určitý postoj. Neoptimálnější by bylo provést školení či workshop, na kterém by bylo žákům vysvětleno, že člověk je jedním z tvorů žijících na planetě Zemi a klást důraz na rovnoprávnost všech jedinců. Dále by bylo vhodné uspořádat workshop, který by žáky upozornil na možné dopady lidské činnosti na životní prostředí. Je důležité, aby si žáci uvědomili, že činnost člověka, životní prostředí a

celý svět je propojený. Žádný prvek životního prostředí není ohraničený. Jestliže vypustím znečištění na jednom místě, během chvíle může být díky atmosférickým procesům, toku vody atd. přemístěna na jiné místo.

8 Závěr

Bakalářská práce se věnuje problematice proenvironmentálních postojů a deklarovanému chování žáků vybraných škol. Dotazníky byly předloženy žákům střední školy s environmentální profilací a bez environmentální profilace. Celkový počet respondentů byl 90. Cílem praktické části je zjistit postoje žáků obou škol k environmentální problematice a tyto postoje porovnat s deklarovaným chováním.

Z práce je zřejmé, že žáci školy s environmentální profilací a bez environmentální profilace zauímají proenvironmentální postoje. Mezi vybranými školami nebyly identifikovány žádné velké rozdíly. Postoje žáků nejsou zásadně ovlivněny druhem školy, kterou studují. Z tohoto vyplývá, že na žáky může mít zásadní vliv především blízké okolí např. rodina, přátelé, média atd. Nejčastější forma proenvironmentálního chování je zaměřena na třídění domovního odpadu a nákup výrobků s ekoznačkou. Domovní odpad třídili vícekrát, anebo alespoň jednou za posledních šest měsíců 84,4 % žáků ze školy s environmentální profilací a 80 % žáků ze školy bez environmentální profilace. V rámci bakalářské práce byl v některých oblastech zaznamenán nesoulad mezi postoji žáků a deklarovaným chováním. Největší rozdíl mezi postoji žáků a deklarovaným chováním je identifikován v problematice podpisu petice. Celkem 73,3 % žáků ze školy s environmentální profilací a 71,1 % žáků ze školy bez environmentální profilace uvedlo, že by podepsali petici. V dotazníku dále následuje položka dotazující se žáků, zda za posledních šest měsíců podepsali petici na zlepšení ochrany životního prostředí. Více než 70 % žáků ze školy s environmentální profilací a 88,9 % žáků ze školy bez environmentální profilace uvedli, že nepodepsali žádnou petici v posledních šesti měsících.

Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta jsou nepostradatelnou součástí dnešního vzdělávání. Je nutné žáky informovat o problematice životního prostředí, dopadech činnosti člověka na přírodu a životní prostředí.

Rachel Carson ve své knize *Silent Spring* (Mlčící jaro) píše, že: „*Stojíme nyní na rozcestí, odkud se můžeme vydat dvěma směry. Cesta, po níž jsme se dlouho pohybovali, je snadná, rovná dálnice, po níž pokračujeme velkou rychlostí, ale na jejímž konci nás čeká pohroma. Druhá cesta (ta méně prošlapaná) nabízí naši poslední, jedinou možnost dosáhnout cíle tzn. uchování naší Země*“ (Závod s časem, 1996). Toto autorka napsala již v 60. letech minulého století ve vztahu k pesticidům především

k DDT. Myslím si, že tuto frázi je možné použít i pro dnešní dobu. Je nutné změnit naše chování proto, abychom zachovali naši planetu Zemi.

9 Seznam použité literatury

BADIDA, Miroslav. *Základy environmentalistiky I*. Vyd. 1. Košice: TU v Košicích, Strojnícka fakulta, 2010, 170 s. ISBN 978-80-8086-133-9.

BINKA, Bohuslav. *Environmentální etika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 157 s. ISBN 978-80-210-4594-1.

BITTNER, Michal. *Úvod do environmentalistiky*. Vyd. 1. V Brně: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií, 2010, 125 s. ISBN 978-80-214-4063-0.

ČINČERA, Jan. *Environmentální výchova: efektivní strategie*. 1. vyd. Praha: Agentura Koniklec, 2013, 127 s. ISBN 978-80-904141-1-2.

ČINČERA, Jan. *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům*. Brno: Paido, 2007, 116 s. ISBN 978-80-7315-147-8

DAŇKOVÁ, Lenka, Jiří KULICH a Blanka TOUŠKOVÁ (eds). *Škola pro život II: jak na ekologickou/environmentální výchovu po zavedení Rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, 2009, 260 s. ISBN 978-80-903345-9-5.

GIFFORD, Robert a Reuven SUSSMAN. Environmental Attitudes. In: CLAYTON, Susan D (eds). *The Oxford Handbook of Environmental and Conservation Psychology*. New York: Oxford University press, © 2012, s. 65-80. ISBN: 978-01-997330-2-6.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-x.

HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003, 166 s. ISBN 80-7178-763-9.

HORKÁ, Hana. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. 1. vyd. Brno: Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty MU, 2005, 158 s. ISBN 80-210-3750-4.

KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 203 s. ISBN 80-85850-63-x.

KRAJHANZL, Jan. *Charakteristika osobního vztahu k přírodě*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Lenka Šulová, CSc.

KRAJHANZL, Jan. *Psychologie vztahu k přírodě a životnímu prostředí: pět charakteristik, ve kterých se lidé liší*. 1. vyd. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2014. ISBN 978-80-87604-67-0.

LAŠTŮVKA, Zdeněk a Pavla KREJČOVÁ. *Ekologie*. 1. vyd. Brno: Konvoj, 2000, 184 s. ISBN 80-85615-93-2.

NÆSS, Arne. *Ekologie, pospolitost a životní styl: náčrt ekosofie*. Vyd. 1. Tulčín: Abies, c1996, 310 s. ISBN 80-88699-09-6.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

RAJCHARD, Josef, Zuzana BALOUNOVÁ a Dušan VYSLOUŽIL. *Ekologie I.: pojem a obsah ekologie, globální prostředí planety a jeho členění, ekologické faktory, působení fyzikálních faktorů na organizmy*. 1. vyd. České Budějovice: Kopp, 2002, 121 s. ISBN 80-7232-189-7.

SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1974. Lyra Pragensis.

SKÝBOVÁ, Marie. *Etika a příroda: proč brát morální ohledy na přírodu?*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011, 193 s. ISBN 978-80-87378-80-9.

SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. *Člověk v pokorném závazku vůči světu: studie z ekologické etiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012, 246 s. ISBN 978-80-7465-042-0.

Závod s časem: Texty z morální ekologie. 1.vyd. Praha: Ministerstvo život.prostředí, 1996. ISBN 80-85368-81-1.

ZELENKA, Josef a Jiří ŠTEJFA. *Environmentální a ekologický slovník vybraných pojmů*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000, 183 s. ISBN 80-7041-627-0.

Internetové zdroje

BEZOUŠKA, Aleš a Jan ČINČERA. *Vliv environmentální profilace středních škol na proenvironmentální postoje a jednání studentů* [online]. *Envigogika*, 2007, roč. 2, č. 3 [2016-26-03]. Dostupné z: <http://envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/20/22>

BROUKALOVÁ, Lenka a Miroslav NOVÁK. *Cíle a indikátory pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu v České republice* [online]. *Integra Consulting*, © 2011 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_indikatory_evvo_dokument/\\$FILE/OEDN-Cile_a_indikatory_EVVO-20110118.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_indikatory_evvo_dokument/$FILE/OEDN-Cile_a_indikatory_EVVO-20110118.pdf)

Environmentální výchova [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2016. Dostupné z:

[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/enviromentalni_vychova_prirucka/\\$FILE/OFDN_Environmentalni%20vychova-prirucka_11122015.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/enviromentalni_vychova_prirucka/$FILE/OFDN_Environmentalni%20vychova-prirucka_11122015.pdf)

Rámcový vzdělávací program pro střední školy [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009 [2016-03-15]. Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%206351J01%20Obchodni%20skola.pdf

Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020 [online]. Ministerstvo životního prostředí: Praha, ©2012, s. 89 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/OEDN-statni_politika_zp-20130110.pdf.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/OEDN-statni_politika_zp-20130110.pdf.pdf)

The Soil (Nature is speaking)[online]. Arlington:Conservation International, 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://natureisspeaking.org/thesoil.html>

Legislativa

Metodický pokyn MŠMT z roku 2008 k zajištění Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty č.j. 16745/2008

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Přílohy

A Dotazník

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který se věnuje environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě na středních odborných školách. Tento dotazník bude sloužit jako podklad k vypracování praktické části mé bakalářské práce a je anonymní. Čas potřebný k vyplnění je přibližně 15-20 minut.

Děkuji

Bc. Eva Stehnová

studentka ICV MENDELU Brno

Prosím vyberte pouze jednu možnost u každé otázky.

č.		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím
1.	Budeme-li pokračovat dál stejným směrem, brzy budeme čelit velké ekologické katastrofě.	1	2	3	4	5
2.	Lidé těžce poškozuji životní prostředí.	1	2	3	4	5
3.	Lidé byli stvořeni, aby vládli zbytku přírody.	1	2	3	4	5
4.	Lidé mají právo upravovat přírodní prostředí podle svých potřeb.	1	2	3	4	5
5.	Lidská vynalézavost zajistí, že nikdy neučiníme Zemi neobyvatelnou.	1	2	3	4	5
6.	Lidské zásahy do přírody vedou často ke katastrofálním dopadům.	1	2	3	4	5
7.	Navzdory našim schopnostem jsme stále podřízeni zákonům přírody.	1	2	3	4	5
8.	Rovnováha v přírodě je dost silná na to, aby zvládla vliv moderní průmyslové společnosti.	1	2	3	4	5
9.	Tak zvaná ekologická krize, které čelíme, je často přehnaně zveličována.	1	2	3	4	5
10.	Země je jako kosmická loď s omezeným prostorem a zdroji.	1	2	3	4	5

č.		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím
11.	Zvířata mají stejná práva existovat, jako lidé.	1	2	3	4	5
12.	Mám rád místo, ve kterém žiji.	1	2	3	4	5
13.	Problémy a příběhy lidí mimo moje vlastní bydliště jsou vzdálené a v podstatě mě nijak neovlivňují.	1	2	3	4	5
14.	Současná generace má morální závazky vůči budoucím generacím.	1	2	3	4	5
15.	Přírodní zdroje by měly být využívány spíše pro uspokojení základních potřeb	1	2	3	4	5
16.	Moje jednání nemá žádný faktický vliv na události mimo místo, kde žiji.	1	2	3	4	5

č.		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím
17.	Podepsal bych petici na podporu přísnějších zákonů na ochranu životního prostředí.	1	2	3	4	5
18.	Účastnil bych se protestní akce proti firmě, která poškozujze životní prostředí.	1	2	3	4	5
19.	Plánuji zúčastnit se akce organizované environmentální organizací.	1	2	3	4	5
20.	Rozšiřoval bych informace vydané environmentální organizací mezi moji rodinu a přátele.	1	2	3	4	5

č.	Za posledních šest měsíců jsem...	Vícekrát	Jednou	Vůbec ne	Nevím
21.	Pobýval/-a jsem v přírodě ve svém okolí déle než 3 dny.				
22.	Pobýval/-a jsem v přírodě jiné země déle než 3 dny.				
23.	Přečetl/-a jsem jakoukoliv publikaci nebo informační zdroj o životním prostředí.				
24.	Finančně jsem přispěl/-a na ochranu životního prostředí.				
25.	Finančně jsem přispěl/-a na charitativní účely.				
26.	Podepsal/-a jsem petici požadující lepší ochranu životního prostředí nebo jinak angažoval.				
27.	Koupil/-a jsem si výrobek s ekoznačkou.				
28.	Koupil/-a jsem si dražší výrobek kvůli tomu, že byl šetrnější k životnímu prostředí.				
29.	Třídím doma odpad.				
30.	Využil/-a jsem právo na informaci pro otázky související s životním prostředím.				
31.	Omezil/-a jsem jízdu automobilem, když byla vyhlášena smogová situace, a raději jsem do školy cestoval/-a hromadnou dopravou.				
32.	Sledoval/-a jsem informace o environmentálních aktivitách v rámci obchodního řetězce, ve kterém nakupuji.				
33.	Navštívil/-a jsem agroturistické zařízení (agrofarmu).				

(Bezouška a Činčera, 2007)

B Ukázka dotazníku ze školy s environmentální profilací

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který se věnuje environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě na středních odborných školách. Tento dotazník bude sloužit jako podklad k vypracování praktické části mé bakalářské práce a je anonymní. Čas potřebný k vyplnění je přibližně 15-20 minut.

Děkuji

Bc. Eva Stehnová

studentka ICV MENDELU Brno

Prosím vyberte pouze jednu možnost u každé otázky.

č.		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím
1.	Budeme-li pokračovat dál stejným směrem, brzy budeme čelit velké ekologické katastrofě.	1	2	3	4	5
2.	Lidé těžce poškozuji životní prostředí.	1	2	3	4	5
3.	Lidé byli stvořeni, aby vládli zbytku přírody.	1	2	3	4	5
4.	Lidé mají právo upravovat přírodní prostředí podle svých potřeb.	1	2	3	4	5
5.	Lidská vynalézavost zajistí, že nikdy neučiníme Zemi neobyvatelnou.	1	2	3	4	5
6.	Lidské zásahy do přírody vedou často ke katastrofálním dopadům.	1	2	3	4	5
7.	Navzdory našim schopnostem jsme stále podřízeni zákonům přírody.	1	2	3	4	5
8.	Rovnováha v přírodě je dost silná na to, aby zvládla vliv moderní průmyslové společnosti.	1	2	3	4	5
9.	Tak zvaná ekologická krize, které čelíme, je často přehnaně zveličována.	1	2	3	4	5
10.	Země je jako kosmická loď s omezeným prostorem a zdroji.	1	2	3	4	5

č.		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím
11.	Zvířata mají stejná práva existovat, jako lidé.	1	2	3	4	5
12.	Mám rád místo, ve kterém žiji.	1	2	3	4	5
13.	Problémy a příběhy lidí mimo moje vlastní bydliště jsou vzdálené a v podstatě mě nijak neovlivňují.	1	2	3	4	5
14.	Současná generace má morální závazky vůči budoucím generacím.	1	2	3	4	5
15.	Přírodní zdroje by měly být využívány spíše pro uspokojení základních potřeb	1	2	3	4	5
16.	Moje jednání nemá žádný faktický vliv na události mimo místo, kde žiji.	1	2	3	4	5

č.		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím
17.	Podepsal bych petici na podporu přísnějších zákonů na ochranu životního prostředí.	1	2	3	4	5
18.	Účastnil bych se protestní akce proti firmě, která poškozuje životní prostředí.	1	2	3	4	5
19.	Plánuji zúčastnit se akce organizované environmentální organizací.	1	2	3	4	5
20.	Rozšiřoval bych informace vydané environmentální organizací mezi moji rodinu a přátele.	1	2	3	4	5

č.	Za posledních šest měsíců jsem...	Vícekrát	Jednou	Vůbec ne	Nevím
21.	Pobýval/-a jsem v přírodě ve svém okolí déle než 3 dny.	✓			
22.	Pobýval/-a jsem v přírodě jiné země déle než 3 dny.			✓	
23.	Přečetl/-a jsem jakoukoliv publikaci nebo informační zdroj o životním prostředí.			✓	
24.	Finančně jsem přispěl/-a na ochranu životního prostředí.			✓	
25.	Finančně jsem přispěl/-a na charitativní účely.	✓			
26.	Podepsal/-a jsem petici požadující lepší ochranu životního prostředí nebo jinak angažoval.			✓	
27.	Koupil/-a jsem si výrobek s ekoznačkou.		✓		
28.	Koupil/-a jsem si dražší výrobek kvůli tomu, že byl šetrnější k životnímu prostředí.	✓			
29.	Třídím doma odpad.	✓			
30.	Využil/-a jsem právo na informaci pro otázky související s životním prostředím.		✓		
31.	Omezil/-a jsem jízdu automobilem, když byla vyhlášena smogová situace, a raději jsem do školy cestoval/-a hromadnou dopravou.			✓	
32.	Sledoval/-a jsem informace o environmentálních aktivitách v rámci obchodního řetězce, ve kterém nakupuji.			✓	
33.	Navštívil/-a jsem agroturistické zařízení (agrofarmu).		✓		

C Ukázka dotazníku ze školy bez environmentální profilace

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který se věnuje environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě na středních odborných školách. Tento dotazník bude sloužit jako podklad k vypracování praktické části mé bakalářské práce a je anonymní. Čas potřebný k vyplnění je přibližně 15-20 minut.

Děkuji

Bc. Eva Stehnová

studentka ICV MENDELU Brno

Prosím vyberte pouze jednu možnost u každé otázky.

č.		Naprost souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprost nesouhlasím
1.	Budeme-li pokračovat dál stejným směrem, brzy budeme čelit velké ekologické katastrofě.	☒	2	3	4	5
2.	Lidé těžce poškozují životní prostředí.	☒	2	3	4	5
3.	Lidé byli stvořeni, aby vládli zbytku přírody.	1	2	3	☒	5
4.	Lidé mají právo upravovat přírodní prostředí podle svých potřeb.	1	2	3	4	☒
5.	Lidská vynalézavost zajistí, že nikdy neučiníme Zemi neobyvatelnou.	1	☒	3	4	5
6.	Lidské zásahy do přírody vedou často ke katastrofálním dopadům.	1	☒	3	4	5
7.	Navzdory našim schopnostem jsme stále podřízeni zákonům přírody.	1	☒	3	4	5
8.	Rovnováha v přírodě je dost silná na to, aby zvládla vliv moderní průmyslové společnosti.	1	2	3	4	☒
9.	Tak zvaná ekologická krize, které čelíme, je často přehnaně zveličována.	1	2	3	☒	5
10.	Země je jako kosmická loď s omezeným prostorem a zdroji.	1	☒	3	4	5

č.		Naprost souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprost nesouhlasím
11.	Zvířata mají stejná práva existovat, jako lidé.	☒	2	3	4	5
12.	Mám rád místo, ve kterém žiji.	☒	2	3	4	5
13.	Problémy a příběhy lidí mimo moje vlastní bydliště jsou vzdálené a v podstatě mě nijak neovlivňují.	1	☒	3	4	5
14.	Současná generace má morální závazky vůči budoucím generacím.	1	2	☒	4	5
15.	Přírodní zdroje by měly být využívány spíše pro uspokojení základních potřeb	1	☒	3	4	5
16.	Moje jednání nemá žádný faktický vliv na události mimo místo, kde žiji.	1	2	☒	4	5

č.		Naprost souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprost nesouhlasím
17.	Podepsal bych petici na podporu přísnějších zákonů na ochranu životního prostředí.	☒	2	3	4	5
18.	Účastnil bych se protestní akce proti firmě, která poškozuje životní prostředí.	1	☒	3	4	5
19.	Plánuji zúčastnit se akce organizované environmentální organizací.	1	2	☒	4	5
20.	Rozšířoval bych informace vydané environmentální organizací mezi moji rodinu a přátele.	1	2	☒	4	5

č.	Za posledních šest měsíců jsem...	Vícekrát	Jednou	Vůbec ne	Nevím
21.	Pobýval/-a jsem v přírodě ve svém okolí déle než 3 dny.	☒			
22.	Pobýval/-a jsem v přírodě jiné země déle než 3 dny.			☒	
23.	Přečetl/-a jsem jakoukoliv publikaci nebo informační zdroj o životním prostředí.		☒		
24.	Finančně jsem přispěl/-a na ochranu životního prostředí.			☒	
25.	Finančně jsem přispěl/-a na charitativní účely.			☒	
26.	Podepsal/-a jsem petici požadující lepší ochranu životního prostředí nebo jinak angažoval.			☒	
27.	Koupil/-a jsem si výrobek s ekoznačkou.	☒			
28.	Koupil/-a jsem si dražší výrobek kvůli tomu, že byl šetrnější k životnímu prostředí.				☒
29.	Třídím doma odpad.	☒			
30.	Využil/-a jsem právo na informaci pro otázky související s životním prostředím.			☒	
31.	Omezil/-a jsem jízdu automobilem, když byla vyhlášena smogová situace, a raději jsem do školy cestoval/-a hromadnou dopravou.			☒	
32.	Sledoval/-a jsem informace o environmentálních aktivitách v rámci obchodního řetězce, ve kterém nakupuji.		☒		
33.	Navštívil/-a jsem agroturistické zařízení (agrofarmu).		☒		